ESTUDIS SOCIALS I POLITICS.-VII

M. RUBIÓ I TUDURÍ I N. MART

CATALUNYA AMB EUROPA

MÉS ENLLÀ DEL SEPARATISME

ROS D'OLANO, 20 - BARCELONA

LES EDICIONS DE L'ARC DE BARA

LES EDICIONS DE L'ARC DE BARÀ

BIBLIOTECA D'ESTUDIS SOCIALS I POLITICS

Volums apareguts:

I. M. GORKI.—*Lenin.—El Pagès Rus.* Traducció de Ventura Gassol i J. Carner-Ribalta.

II. EVZEN STERN.—*Masaryk.* Trad. de Ramon Fabregat.

III. K. MARX I F. ENGELS.—*Manifest del Partit Comunista.* Trad. d'E. Granier-Barrera.—Introducció de M. Serra i Moret.

IV. LENÍN, STALÍN I BUKHARÍN.—*El Comunisme i la qüestió nacional i colonial.* Traducció i Introducció de Jordi Arquer.

V. M. CARRASCO I FORMIGUERA. — *El Pacte de San Sebastián.*

VI. J. CARNER-RIBALTA. — *Francesc Macià.*

VII. M. RUBIÓ I TUDURÍ I N. MART.—*Catalunya amb Europa. Més enllà del separatisme.*

Condicions per a la venda d'aquests volums:

1	exemplar	2'— ptes.
10	íd.	16'— »
25	íd.	37'50 »
100	íd.	140'— »

Subscripció per sèries de cinc volums: 8'50 pessetes (pagament a la bestreta).

Sortiran successivament:

K. MARX.—*El capital* (Resumen de G. Deville).

CATALUNYA
AMB EUROPA

M. RUBIÓ I TUDURÍ I N. MART

CATALUNYA AMB EUROPA

MÉS ENLLÀ DEL SEPARATISME

MCMXXXII
BARCELONA
LES EDICIONS DE L'ARC DE BARA

DISCUSSIÓ PRELIMINAR

—No volem una Espanya gran; volem una Catalunya petita.

—Penseu el que dieu. "La balcanització ibèrica, l'esmicolament de la Península, no pot ésser un ideal de cap política. L'Europa occidental la consideraria com un greu perill, i miraria d'evitar-la a tot preu. No hi hauria tractadista polític que no la mirés amb inquietud; i nosaltres, els catalans, que ens envanim de seny polític, no ens decantarem sinó per força cap a fórmules de regressió, cap a processos de disgregació d'un organisme polític superior com l'Estat espanyol; només la desesperança o la confusió política ocasionada per un desgovern absolut a Madrid, o per grosses injúries als sentiments catalans, han fet possible que alguns acceptessin, com a mal menor, la perspectiva de la destrucció de l'Estat Espanyol." (1).

(1) Del nostre llibre "Estat Espanyol, Societat Anònima", pàg. 123.

—Efectivament, i no anem a parlar contra l'Estat Espanyol. Si aquest accepta de considerar-se *integrat* per diversos pobles que no tenen altre lligam comú que llur conveniència, l'Estat subsistirà i sobre la seva fortuna no hem de fer comentaris, perquè pertany al futur. El que us dic, és que amb Estat Espanyol o sense, Catalunya vol ésser ella, la "Catalunya petita" i que l'enfortiment estatal en què somnien Ortega Gasset i els seus amics és per a nosaltres un ideal essencialment foraster, i a més, un ideal vetust, revellit, passat de moda que cal combatre en nom de l'esperit europeu d'avui en dia.

—Catalunya sola i aïllada, es moriria d'asfíxia.

—Poc a poc! Catalunya, la nostra "Catalunya petita" ni ha d'estar sola ni ha de viure isolada. Qui en parla? Essent ben ella trobarà la manera d'estrènyer en els seus braços altres pobles que també són ells, i ben bé ells, i que no tenen de la unió un concepte hegemònic i assimilista. Però Catalunya no vol res amb això que en diuen un "gran Estat". Per això abomina l'unitarisme espanyol i per això ma-

teix serà, en canvi, una intel·ligent col·laboradora d'una organització peninsular que senti i reconegui plenament que els catalans i els castellans som ben diferents i que no hi ha cap necessitat que ens tornem iguals els uns als altres.

—Jo crec que els esperits més selectes del castellanisme que s'han posat al costat de Catalunya, ho fan perquè imaginen que així arribaran a incorporar Catalunya a l'ideal d'una Espanya nova.

—Espanya nova! No deurà ésser aquesta Espanya imperial de la qual Unamuno, Ortega Gasset, i tants d'altres ens parlen. Amb aquest gran "islote acantilado" no podem voler-hi gran cosa. No és el nostre afer enganxar-nos al carro triomfal de Madrid, creat pels Borbons. Per què hem de tornar, de grat, el 1932, a la fórmula espanyola que el 1714 rebutjàrem amb les armes a la mà? Follia! Espanya, Societat Anònima, bé; Espanya, gresol on les nacionalitats es fonguin per fer un "gran Estat", mai!

—Així, la "vostra" Espanya...?

—No en parlem més d'Espanya, si us plau.

Espanya i àdhuc l'*Espanya gran* són objectius polítics d'ordre secundari. Abans que ibèrics, som europeus. Voldríem, sí, contribuir a organitzar Europa i per a organitzar-la pensem que cal fer desaparèixer no solament l'Espanya unitària, sinó totes les Espanyes que puguin existir. Estats fills de violències, de vegades llargament sostingudes, que fins han arribat a imprimir caràcter als pobles sotmesos.

—Voleu dir que el que cal és destruir l'unitarisme espanyol, reorganitzant si es pot un Estat de nova espècie, i si no es pot separar-se'n totalment?

—L'Estat espanyol com a cèl·lula dels Estats Units d'Europa, considerat als nostres ulls com a nucli primer d'aquells, sigui ben vingut. Però si de fet ha de constituir un antagonista espiritual d'aquells Estats Units, un rival, no podem pas contribuir a fer una Espanya forta per a dividir l'Europa encara més del que ho està.

—Però ja comprendreu que Espanya i Catalunya són nacions que no pesaran prou perquè Europa realitzi o deixi de realitzar aquesta Unió europea. Ella està en mans de les

grans potències, que la realitzaran quan vulguin, o quan puguin, indiferents als nostres petits problemes locals.

—Error. Ni la realitzaran ni la poden realitzar aquestes grans potències. Llur creació internacional, la Societat de les Nacions, està en ple enervament. Els grans Estats (com hem dit de l'Espanya imperial que volen fer a Madrid) són egoistes i tendeixen a concentrar-se cada un sobre ell mateix. França té més esperit francès, que no pas esperit europeu. D'Alemanya, d'Anglaterra, d'Itàlia, se'n pot dir cosa semblant. Les creieu matèria federable? No gaire. En canvi, els petits pobles, com serà Catalunya (i serien Castella, Galícia i Bascònia si aconseguíssim infiltrar a l'Estat Espanyol un esperit europeu) com Dinamarca, Suïssa, Noruega i tants d'altres, pobles sense compromisos militars ni polítics, sense ambició ni egocentrisme, posseeixen un alt esperit europeu i són, per tant, matèria eminentment federable. Ells podrien agrupar-se i crear un nucli polític més fort que el més poderós dels Estats actuals d'Europa, als quals donaria l'exemple a

seguir i una base per a realitzar la futura unitat europea: els nostres Estats Units.

—És un somni!

—No, és la realitat mateixa. La Federació dels petits pobles és l'únic camí transitable per a arribar a una unió europea. I afegiré que Catalunya necessita aquests Estats Units perquè necessita la pau que les situacions de violència possible entre França i Itàlia poden arruinar; i que crec que Catalunya, lliure o dintre d'un Estat espanyol modernitzat ha d'éser la defensora d'un ideal europeu (i no espanyol) que és la forma moderna del catalanisme. I és ara una oportunitat excel·lent per a tornar al nostre poble la categoria internacional que li desitgem. Perquè no perdem de vista que volem tenir una valor humana i no ibèrica i que en el fons del nostre catalanisme no hi ha cap por de competència, sinó el desig de poder mostrar-nos tal com som; ni hi ha cap febre d'isolament esplèndid (com el que els imperials de Madrid volen donar a Espanya, bo i donant-li un gran poder de centralització espiritual) sinó l'ànsia catalana d'engranar, sense intermediaris, amb Europa i amb el món sencer.

CATALUNYA
AMB EUROPA

I

LA PAU, PRIMER IDEAL POLÍTIC D'EUROPA

CATALUNYA PER LA PAU

Els doctors s'inclinen sobre el cos turmentat de la pobra Europa, i a tall de recepta, remuguen la paraula: PAU!

Sense pau, no hi ha salut per a aquell organisme fadigat i vell. Tots els remeis són vans, tots els règims són inútilment miserables, totes les esperances de millorament són mentida, si no doneu a Europa la seguretat absoluta de la pau interna. La consolidació d'aquesta pau interna és, avui, el problema fonamental de la política europea. Totes les solucions parcials, que els europeus anem adoptant per tal

de fer front a les dificultats del dia, totes suposen, a llur base, el manteniment de la pau. Les solucions polítiques i tècniques més sàvies i més fortes, cauen si la pau és ferida i es mor. Sense la pau, res no és sòlid a Europa. L'ideal polític primordial dels europeus ha d'ésser, avui dia, l'establir la pau al nostre Continent.

Catalunya, en recobrar-se ella mateixa i en auto-determinar la seva política, no ha oblidat aquestes veritats europees. A l'Estatut de la seva llibertat els preceptes pacifistes tenen un lloc important i un abast i una claretat decisives. Els comentaristes autoritzats d'aquest Estatut, han refermat amb llurs declaracions la intenció de pau europea que guia aquell text legal. La pau, a més d'ésser una necessitat moral dels catalans, és una necessitat política per al naixent Estat lliure de Catalunya.

Particularment la pacificació, la neutralització, o almenys, l'*statu quo* naval a l'Occident mediterrani és d'un interès vital per a la

República Catalana, la qual no vol veure reproduïda, als nostres temps, la situació estratègica que, fa vint-i-dos segles, en ocasió del control marítim exercit per Roma, va dur inevitablement a les costes de Catalunya les repercussions de la segona guerra púnica. Catalunya, doncs, en renéixer, entra a la vida política europea sota el signe de la pau. Pacifisme, europeisme i catalanisme són, per als catalans, una mateixa cosa.

Però als catalans, gent activa i pràctica, no els agrada d'anar al temple de la pau, amb les mans buides, a barrejar-se amb els chors sentimentals, amb els núvols de l'encens i amb les munions sacerdotals i sermonejants que per allà pul·lulen. Més de gust els ve d'incorporar-se als homes, pocs o molts, que, sortint de les vaguetats ideològiques, còmodes o hàbils, treballen aplicadament, efectivament a l'obra de la construcció de la pau.

II

EL RECTE CAMÍ DE LA PAU

Tots els qui han plantejat en el terreny polític el problema de la pau europea (que ve a ésser el nus de la pau mundial) han reconegut que la solució pràctica no pot ésser altra que l'establiment d'un poder superior als Estats actuals que tingui prou independència, prou autoritat i prou força, per a impedir el xoc armat dels Estats bel·licosos. (Estats Units d'Europa). Caldria fer, ni més ni menys, com quan la Humanitat, per tal d'evitar els xocs armats d'individu amb individu, desarmà els homes per a armar un poder superior que es diu Estat, o simplement, policia. El "desarmament moral" dels individus ve a còpia de segles d'imposició de la pau entre els ciutadans. El "desarmament" tècnic dels individus violents, ve per imposició del poder superior representant del sentit jurídic del poble, que pren les armes dels homes armats, els quals no les

abandonen sinó per força. Igual entre els Estats. Voler que l'abandó dels armaments militars sigui funció del previ "desarmament moral", és com condemnar Europa a esperar el Sant Adveniment durant alguns segles més de paciència tràgica. I, al mateix temps, pensar que els Estats, "armats moralment", desarmaran sense la coacció d'un poder superior, és imaginar una subversió miraculosa de les realitats polítiques, amb la qual els arcàngels Briand i Kellog no han pogut obsequiar-nos a desgrat de llur voluntat excel·lent.

No creiem que sigui de més recordar, en aquest punt, les dificultats dramàtiques en les quals la Humanitat civilitzada es va debatre llargament quan volgué eliminar la pràctica del duel de les habituds públiques. I ens sembla gustós de retreure trossos del titulat "Testament Polític del Cardenal de Richelieu", llibre que, si més no, reflecteix l'estat d'esperit del segle XVII a França (1).

(1) Copiem de l'edició H. Desbordes-Amsterdam 1688. "Testament Politique d'Armand du Plessis, Cardinal duc de Richelieu". Section II. Qui traite des moyens d'arreter les Duels. Pàgs. 146 i següents.

"S'han fet tantes menes d'Edictes per a impedir els Duels sense que fins al dia d'avui se n'hagi tret el fruit que se'n podia esperançar i que hom desitjava, que es fa difícil de recomanar un mitjà segur per aturar el curs d'aquesta ràbia (els Duels).

"Jo estimava que hom podria... abolir l'usatge bàrbar que vol que tot home ofès es faci Justicia ell mateix i trobi la seva satisfacció en la sang del seu enemic...

"Ara bé, ja que les millors lleis del món són inútils, si hom no les fa observar inviolablement i que, sovint, aquells que cauen en aquesta mena de falta usen tants d'artificis per evitar-ne la prova que és gairebé sempre impossible d'obtenir la convicció de llur falta, jo no temo pas de dir a V. M. que no n'hi ha prou de punir els desafiaments i els duels provats, sinó que, en aquells en els quals hi hagi notorietat sense prova, heu de fer detenir els delinqüents, i posar-los presos a llurs despeses, per un temps més llarg o més curt, segons les circumstàncies de llurs faltes..."

Això vol dir que, al segle XVII, el "desarmament moral" dels invidus no era considerat un camí gaire expedit per a menar a la cessació

dels duels. Tampoc no n'era el "desarmament pràctic", ja que, evidentment, el qui està decidit a batre's amb un altre home, trobarà sempre un estri o altre per a fer-ho, encara que li llevin l'espasa del costat.

Ens sembla que els Estats, en llur progrés moral i pacifista, fan la mateixa via que els individus, solament que amb un retard d'alguns segles. L'homicidi, àdhuc en la seva forma de duel, està abolit de fet entre els homes superiors, però la guerra encara està admesa entre els Estats governats per aquests homes superiors. L'honor, el sagrat egoisme individual de la preponderància pròpia, que eren causes dels duels entre els homes, són avui, encara, causes dels conflictes armats entre els pobles.

I així com entre els homes va caldre la coacció directa del poder sobre els duelistes per a reduir i, finalment, per a quasi suprimir del tot als nostres dies, el xoc armat d'ells, així també, per a evitar la guerra cal actuar coactivament — i directament — sobre la guerra mitjançant un super-estat. Aquest és el recte camí del pacifisme.

III

LA FAL·LÀCIA DEL DESARMAMENT DELS ESTATS

En lloc d'establir d'un cop aquest poder superior als Estats, fent així impossible la guerra entre ells, hem vist instaurar uns succedanis d'aquesta política realment pacificadora. Hem vist com s'establien la doctrina del desarmament i la fantasma de la Societat de Nacions.

Examinem l'una i l'altra.

Deixar de combatre la guerra, per a dedicar-se a limitar els armaments equival a fer els ulls grossos sobre els duels i escarrassar-se a obtenir un cert escurçament de les espases. La reducció dels armaments és un "desarmament relatiu", que abarateix la pau armada, però que no impedeix la guerra. Al contrari,

abaratir la pau armada és fer-la perdurar, és fer subsistir sense protesta un instrument de guerra favorable al xoc dels pobles. L'exageració dels armaments potser duria a l'explosió popular dels sentiments pacifistes. Però l'abaratiment de la guerra, que és el que se cerca amb la fal·làcia del desarmament, acabarà per destruir, potser de bona fe, un argument de pes que contra les organitzacions bèl·liques es fa: que són excessivament feixugues per als pobles, excessivament cares. La guerra "barata"! Heus ací un bell ideal per als duelistes en gran escala. Sentint el Signor Grandi, a Ginebra, el setembre passat, aquesta idea del pacifisme feixista s'imposava. L'estudi del mecanisme intern de les Conferències Navals de Washington, de Roma i de Londres (1) — mecanisme de desarmament relatiu que és de témer que serà el que s'aplicarà en el millor dels casos a la Conferència de Ginebra — revela la preocupació dels negociadors i dels tècnics navals que els feien costat, no

(1) Conferències de 1921, 1924 i 1929, respectivament.

de suprimir la guerra naval, sinó, precisament, de conservar les flotes en estat de combatre. Sense entrar en detalls tècnics, impropis d'aquest llibre, recordem que hem vist, per primera vegada al món, la limitació del tonatge dels *capital ships,* o d'altres vaixells (creuers de deu mil tones per exemple); és a dir, que s'ha introduït a la guerra naval una reglamentació (de caràcter cínicament esportiu, gosaríem a dir) l'objecte de la qual és mantenir la possibilitat d'existència de les flotes militars, en estat de combatre, sense depassar una xifra de despeses suportable per als pobles. El crític naval anglès Mr. H. S. Bywatter (1) ha donat un resum viu de les disputes que a la Conferència naval de Washington s'elevaren sobre la qüestió dels submarins: de la pau, ningú no se n'ocupà, però de la guerra constantment — de fer possible l'art de la guerra i la pràctica d'aquesta noble art damunt i sota de l'aigua.

(1) *Les marines de Guerra i la política naval de les Nacions a partir de la Guerra,* per Hector C. Bywater. Existeix una traducció d'aquesta obra de l'anglès al francès, a la casa Payot (Paris).

L'aplicació d'aquest criteri de "desarmament naval" al "desarmament" terrestre, no durà a altra cosa que als armaments relatius, a l'abaratiment dels armaments, a permetre la guerra amb un mínim de despeses. A falta de desarmament moral, tindrem el que es pot dir "armament immoral". Molts són els que marxen cap a aquest armament de bona fe, però no tots els que van a la processó pacifista poden mostrar-nos un cor igualment net.

Que no se'ns digui que ja és prou gran cosa i prou èxit el reduir les despeses d'armaments, i que contents estaríem d'obtenir aquest resultat l'any que som. Ho sabem, i respectem els homes que per aquest desarmament treballen. Però que no es facin la il·lusió que van pel recte camí de la pau. I, sobretot, els pobles crèduls, que no es deixin persuadir que el desarmament els ha de dur la pau.

Imagineu, com exemple, dues famílies — els *Capelletti* i els *Montecchi* — enemigues a mort. Els membres més bel·licosos d'ambdues famílies despenen quantitats folles en l'adquisició de ferramenta de guerra — espases, dagues, atzegaies, matraques, metzines, etc., etc —.

Tant despenen en armament, que les dues famílies van veient com els diners es fonen, i que, si la fúria adquisitiva d'armes continua, hauran d'escurçar els menjars i de malvendre's les terres. Els més assenyats intervenen, i es reuneixen en Conferència del Desarmament, i acorden que no siguin adquirides armes més enllà de certa quantitat, l'estrictament necessària per a mantenir la possibilitat de rompre's mútuament el cap, el coll o les costelles. Qui pretindrà que aquest conveni és pacifista? Clarament es veu que el seu intent i el seu abast són econòmics. Suprimir canons, gasos, tanks, avions... Ni els cartaginesos els necessitaven a Cannas, ni Alexandre al Granic. Milions d'homes han estat morts, a la guerra, pel dard, per l'espasa curta, pel roc de la fona balear.

Napoleó hauria judicat com a sobre-armament aquest desarmament d'ara que consistirà a restar deu vegades més armats que no pas ell. Nelson hauria estat encantat de fer la guerra naval amb els nostres transatlàntics, que subsistiran com a possibles navilis de guerra un cop desarmats els "Rodney", els "Deutsch-

land" i els "Condottieri", que formen les flotes actuals. I Togo, fa vint-i-cinc anys guanyà la victòria sagnant de Thsushima, amb *capital-ships* de dotze mil tones que els més desarmistes de Ginebra consideraran sens dubte massa petits per a la nostra època de desarmament.

Coneixent que el terreny del *desarmament relatiu* no és sòlid, que deixa en peu la guerra, els pacifistes ben intencionats s'entreguen als braços adormidors del "desarmament moral". Quin dubte que aquestes paraules representen una bella cosa? "Desarmament moral". Recepta infal·lible! És evident que no pot ésser atacada la lògica ni la raó dels que diuen: "Fem que entre els pobles no hi hagi odis, ni enveges, ni simples oposicions d'interessos, i que, en un mot, no tinguin cap desig de barallar-se, i no es barallaran!". Igual pretenia aquell que volia guarir l'alcoholisme amb aquesta simple recepta: "Que no us agradi ni el vi ni l'aiguardent".

Gran paper ha de jugar el progrés moral de la Humanitat en la marxa cap a la pau. Com en la lluita contra el duel, cap milloria no hau-

ria estat possible sense un real sentiment públic contrari a l'homicidi gloriós i cavalleresc. En el camí de la pau, hem obtingut reals progressos gràcies al predomini d'una moral humanitària que s'eleva gradualment. Però una cosa és la moral i l'altra la política. El progrés moral tot sol, la predicació cristiana tota sola, als segles XVII, XVIII i XIX, no hauria estat probablement victoriosa del duel, sense les mesures de policia que l'acompanyaven. Perquè, contra la moral "humana", s'alçava una altra moral "cavalleresca", i calia que un poder superior, armat, es decantés per la moral humanitària, i s'imposés per la coacció als partidaris de la moral de l'homicidi cavalleresc. D'igual manera, entre la moral pacifista, i la moral patriòtica de les pàtries de presa (o simplement, de les pàtries orgulloses) hi ha un conflicte que cal que sigui decidit per una coacció, per la policia d'un poder superior. L'homicidi patriòtic i gloriós — la guerra — té els seus filòsofs, els seus poetes, els seus màrtirs, les seves llegendes; i tot aquest aparell de moral guerrera, és engreixat i polit i alimentat a les escoles, als diaris, àdhuc a les

esglésies, de molts de pobles d'Europa. La guerra està fora de la llei, sí; però el sentiment bel·licós perdura protegit per la llei, i no hem vist encara cap mestre d'estudi que hagi anat a les presons d'Espanya pel delicte d'haver cantat, davant dels nois, les glòries de la infanteria del Duc d'Alba.

Oh, no!, no temeu. No anem a seguir les petjades dels pacifistes i dels antimilitaristes delirants. El que diem, no és un programa, és una constatació. No anem a repetir els tòpics intranscendents de sempre. Aquesta moral bèl·lica existeix. No és esqueixant-nos els vestits ni plorant que la combatrem. La política vol solucions polítiques. Al conflicte actual entre la moral humanitària i la moral patriòtico-guerrera, cal donar-li una solució política. Repetim-la: Un poder superior als Estats, que es decanti pels anti-duelistes internacionals i que imposi la pau als duelistes maniàtics, als "bandits internacionals" com n'ha dit Madariaga.

Suposen alguns que el desarmament relatiu, la imposició de límits d'armaments, pot tenir una favorable reacció indirecta sobre l'esperit

bel·licós, i fer-lo minvar poc a poc. Que se'ns permeti de dubtar d'aquest remei. Tornant sempre als exemples de desarmament naval, que són els que fins ara hem vist aplicats, ens serà fàcil de retreure el cas del *cuirassat de butxaca* dels alemanys, fill natural del desarmament d'Alemanya, que fixa el tractat de Versalles. Tothom sap que les deu mil tones, límit superior dels vaixells de guerra alemanys que aquell tractat consent, havien estat judicades insuficients per a permetre la construcció d'un navili de línia, eficient i temible. Però els enginyers alemanys, sobreexcitats intel·lectualment per la limitació del tonatge permès i sobreexcitats patriòticament per la propaganda bel·licosa alemanya, han fet, amb deu mil tones, un "Deutschland" molt temible, més ràpid que els cuirassats que el podrien batre, i més fort, ofensivament i defensiva, que els creuers ràpids que li podrien donar cacera. Magnífica mostra dels resultats "morals" — i de retop, "materials" — de la limitació dels armaments com a procediment de pacificació dels esperits.

Aquest cas de sobreexcitació patriòtico-tèc-

nica s'ha donat també a Itàlia, amb els creuers de la sèrie de *deu mil tones* de Washington, i es donarà sempre que, sota de la camisa de força de la limitació dels armaments, hi hagi el foll esperit de l'organització de l'homicidi gloriós en gran escala, que Mussolini cria, excita, cultiva, al sol ardent de la moral patriòtica de la Tercera Roma.

Si s'hagués respectat la "sobirania" individual del duelista per a propagar i cultivar l'art de matar un altre home en nom de la moral cavalleresca, pocs progressos hauria fet l'anti-duelisme. I ara respectem la sobirania dels Estats per a cultivar l'esperit bèl·lic a casa seva; respectem una sobirania d'assassins, que no és sinó una supervivència tràgica dels costums del sub-home primitiu. Per aquest camí, què cal esperar del "desarmament moral"?

IV

ENERVAMENT DE LA SOCIETAT DE LES NACIONS

I així com "desarmament" no equival a pacificació, la Societat de Nacions, òrgan del desarmament, no pot equivaler al poder super-estatal, instrument creador de la Pau.

A mesura que han anat transcorrent els anys, des de la creació del gran organisme internacional de Ginebra, un fenomen extraordinari s'ha produït. A Ginebra, a l'Assemblea de la Societat de les Nacions, es reuneixen tots els Estats o gairebé tots els Estats. S'hi reuneixen especialment els Estats que estan en conflicte directe, que tenen assumptes a resoldre cada dia; doncs bé, fa temps que veiem que aquests Estats cerquen la solució dels conflictes que els separen, fora del marc de la Societat de les Nacions. Els primers Mi-

nistres es traslladen d'una capital a l'altra per tractar de regular directament llurs assumptes mentre els Comitès, Comissions, Sots-comitès i Sots-comissions de Ginebra, elaboren programes, preparen dossiers, assenten bases d'acord, però no arriben a produir l'acord desitjat entre els pobles.

La Institució de Ginebra es mou molt; sembla l'hèlix d'un aeroplà que estigués construïda de manera que la superfície de les ales coincidís amb el pla de rotació. Rodaria molt, però no crearia la força necessària per fer caminar l'aeroplà.

No podem explicar, un per un, els casos en què la Societat de les Nacions ha mancat de la força necessària per a imposar una solució quan els transgressors de la llei de la Pau han estat grans potències: com Itàlia a Corfú, o el Japó a Xang-Hai.

I si l'Assemblea i el Consell han tingut un paper purament estatutari, no és per falta de problemes que apassionin el món europeu. Entre ells destaquen la necessitat reconeguda per tothom d'arribar a una intel·ligència entre França i Alemanya si es vol evitar l'enfonsa-

ment definitiu d'aquesta i la impossibilitat de refer ràpidament l'economia d'Europa. I per altra banda, el problema del desarmament. Però un i altre es resolen fora de la Societat de les Nacions. La Societat de les Nacions va néixer sense altra força que la fe que en ella posàrem i sense altra autoritat que el respecte degut a la nostra pròpia fe. Què queda d'aquesta fe i d'aquest respecte si veiem impotent la Societat de les Nacions per a enfrontar-se amb els problemes que ens afeixuguen?

La Societat de les Nacions està enervada, incapaç per a l'acció. Qui en té la responsabilitat?

En primer terme, la responsabilitat és de l'origen de la Societat de les Nacions. El mal ve d'això: que la Societat de les Nacions no és precisament una societat, no és una personalitat jurídica diferent de la dels Estats, sinó una justaposició d'Estats, que es reuneixen periòdicament per resoldre d'acord aquelles qüestions que per unanimitat convinguin a executar. És una reunió de "duelistes", tots ells "sobirans" per a defensar el seu honor i prerrogatives. El Consell no té més personali-

tat ni autoritat que la dels Estats. Aquesta igualtat de personalitat entre la col·lectivitat d'Estats reunits a Ginebra i els Estats isolats, produeix l'enervament de la Societat de les Nacions. Aquesta mai no es pot contraposar als Estats, perquè la vida de l'anomenada Societat, depèn directament de la voluntat dels associats. I això, ultra limitar absolutament totes les iniciatives de la Societat de les Nacions, atribueix a l'entitat de Ginebra tots els vicis dels Estats actuals.

I d'on ve que la Societat de Nacions estigui així concebuda i organitzada? Ve de la preponderància que hi tenen els grans Estats imperialistes. Aquests no han volgut ni volen deixar créixer una entitat jurídica que pugui fer ombra a les "sobiranies" particulars d'aquestes grans potències; ni molt menys deixar prosperar una entitat política amb mitjans pràctics de coacció damunt dels Estats aristòcrates de primera categoria (1). Després d'ha-

(1) El discurs de Mr. Tardieu, president de la Delegació francesa a la Conferència del Desarmament, pronunciat el 8 de febrer d'enguany i el probable fracàs de les proposicions franceses, són una

ver enervat la Societat de Nacions els grans Estats han torpedejat el modest projecte Briand d'organització europea que intentava de fer concordar entre ells els grans egoismes organitzats d'Europa. Les grans potències volen conservar les mans lliures per a utilitzar quan

prova terminant de la ineficàcia dels esforços dels grans Estats per a arribar a la constitució d'una Europa nova. En l'esmentat discurs, Tardieu deia especialment: "Quants de pactes no han estat signats, sigui sota els auspicis de la Societat de les Nacions sigui fora d'ella, que augmentant l'extensió dels acords internacionals, no n'han pas augmentat la intensitat ni la força de penetració! Quantes vegades per a evitar les dificultats de les solucions generals han estat aquestes descompostes, afalagant l'esperança, mai no seguida d'efectivitat, de reconstituir-les després! I és el projecte de Léon Bourjois sobre la força internacional, no portant altre resultat que la creació d'un Comitè permanent consultiu, tan rarament utilitzat; és el Protocol de 1924, abandonat sota la promesa d'un conjunt d'acords regionals que el reemplaçarien i seguit únicament dels acords de Locarno; és la resolució de 1927, de la qual el Consell no ha estat mai en situació de deduir-ne una conclusió positiva; són les proposicions franceses de 1926, tan pròpies per a donar vida als

bé els sembli el recurs suprem de les armes. Com els nobles dels segles passats, no tolerarien que una policia super-estatal els posés la mà al damunt i que, al moment d'anar a treure llurs espases, els digués: "En nom de la Llei, sou detinguts per malfactors". L'honor i

articles 11 i 16 del Pacte de la Societat de Nacions, enterrant-se en debats sobre detalls, dels quals no n'ha sortit sinó el lloc de l'estació de telegrafia sense fils de la Societat de Nacions; és l'arbitratge obligatori aprimant-se en procediments de conciliació; l'assistència mútua, transformant-se en tractats d'amistat i de no agressió". "L'opinió està fadigada de tantes reunions sense efecte; el món que ens mira ens crida: No importa quin compromís, fins si és curt, fins si és limitat, el més simple que sigui, amb la sola condició que sigui real i que visqui". La conseqüència que dedueix Tardieu d'aquesta necessitat de resoldre la situació internacional són les proposicions franceses, que són en realitat una tímida temptativa de crear una força internacional coercitiva perquè els pobles compleixin llurs compromisos, i que el lector trobarà en l'Anexe a aquest treball; però, malgrat de la timidesa de la suggestió, aquesta està condemnada des d'ara. Els Grans Estats, són impotents per a una reorganització d'Europa, la primera condició de la qual és que no hi hagi Grans Estats.

la sobirania dels grans Estats en serien taca-des!

Els europeistes sentim i comprenem que els enemics de la Pau i d'Europa són els grans Estats. Per això els acusem, i per això volem crear — sense ells — l'instrument de policia que els ha de sotmetre.

V

MARXA DELS POBLES CAP AL SUPER-ESTAT

Tinguem en compte que l'organització política del món a base d'Estats, que actualment sembla consubstancial amb la civilització, no ha existit sempre ni pot tenir la pretensió d'aspirar a la perpetuïtat. La raça humana es va organitzar per famílies, que es feren la guerra com ara es combaten els Estats, i que acabaren per fondre's en tribus. Aquestes tribus també lluitaren entre elles i donaren amb llur fusió origen a les ciutats que omplen la història de les edats antiga i mitjana. Atenes, Cartago, Roma són tres ciutats que dominaren en la Mediterrània antiga. La Ciutat era la unitat política d'aquell temps, i la ciutadania la font de tots els drets. Fora de la Ciutat hi havia colònies, terres sotmeses per la força material i

moral de les urbs; però la Ciutat no va cedir mai la seva prerrogativa. Adhuc quan Roma estengué la ciutadania a tot l'Imperi (emperador Caracal·la), fou Roma que cedia privilegis, que elevava les colònies a la seva categoria, que convertia en romans als qui no ho eren de fet. Mai no reconegué a les terres conquerides que tinguessin elles, terres de vençuts, el mateix dret que la Ciutat atorgava com una liberalitat o com una necessitat política.

Barcelona, Venècia i Gènova són també ciutats que dominen la Mediterrània en la història de l'edat mitjana. Al Nord, són també les ciutats les que existeixen com a única cèl·lula de la vida política. Els pobles, l'Estat, com avui diem, són desconeguts.

Lentament neix el concepte de poble més vast que el de ciutat i en l'edat moderna la cèl·lula política ja no és la Ciutat, és molt més perfecta: l'Estat.

No podem, en un treball com aquest, estudiar la curiosa evolució des de l'organització política a base de *Ciutats* i la moderna a base d'*Estats*. Ens treuria del marc d'aquest llibre explicar com s'anà operant la fusió de les Ciu-

tats amb les comarques que les voltaven; com els reis, per a afirmar llur sobirania, compartida amb els nobles, es recolzen en els pobles, i com a cada conquesta del poder reial sobre els senyors feudals, la llibertat, com a dret propi, es reconeix als qui abans eren vasalls, i com d'aquesta extensió del dret, neix el concepte de l'Estat, organisme superior a la Ciutat, com aquesta ho fou a la tribu i la tribu a la família.

El que sí consignarem és que l'evolució es féu a costa de sacrificis que horroritzen. Roma, ciutat, no tenia eficàcia per a contenir les invasions dels pobles poc civilitzats del Nord; però els elements tradicionalistes de Roma sostingueren la *Ciutat,* com a forma política perfecta contraposant-la al pensament reformador de Juli Cèsar; i per fi, impotent, la Ciutat va sucumbir, i s'obrí així un espai de cinc segles a les tenebres que havien semblat definitivament foragitades per l'esforç que representa la cultura clàssica.

Si l'organització social és insuficient per a dirigir els pobles, aquests, mancats de direcció, sucumbeixen. La profunditat de l'abisme

on aniran a caure, el dia que caiguin, no es pot endevinar, ni cal que ens preocupi, perquè el que interessa és no enfonsar-se. Si ens enfonsem no vindrà d'un xic més o menys de profunditat.

Hem establert, doncs, tres idees, que voldríem que restessin clares als cervells dels catalans europeistes: Que l'Estat és una invenció política moderna; que antigament el paper que correspon a l'Estat, el tenia la Ciutat, com anteriorment la tribu i més antigament la família; i que de la mateixa manera que un dia la Ciutat fou insuficient per a les necessitats polítiques de l'hora, pot l'Estat resultar-ho per a les necessitats polítiques actuals. Com que ha arribat aquest cas, caldrà que pensem en la manera de trobar un organisme polític que compleixi millor que l'Estat, procurant que el trobar-lo no ens costi cinc segles d'obscurantisme, com costà evolucionar des de la Ciutat fins a l'Estat.

En efecte; ni ací ni enlloc, l'Estat no satisfà ningú. La vida, amb la seva complicació extraordinària, ha ultrapassat les possibilitats de l'Estat. Avui, problemes dits *nacionals*, és

a dir, problemes que es plantegen, evolucionen i es resolen dintre dels límits d'un Estat, n'hi han pocs d'importants. La facilitat i la rapidesa de les comunicacions han donat lloc a intercanvis en intensitat abans desconeguda. Els homes han comprès, a força de tractar-se, l'escassa diferència que existeix entre ells. A més, llur riquesa s'avalora canviant-la amb la riquesa d'altres pobles. A la nostra terra tenim fruita i verdura abundant, per exemple, en tota la vall del Baix Llobregat. La diferència de valor d'aquesta verdura i fruita en els mercats de Barcelona i París és tan gran, que l'exportació es realitza a desgrat de totes les traves que el proteccionisme desenfrenat de la post-guerra ha posat a tot intercanvi. Per altra banda, les lleis protectores del treball de les dones, les de salut pública, etc., han esdevingut matèria internacional, perquè ja a ningú no s'acut que per una qüestió de *sobirania* de tal o tal altre Estat, pugui traslladar-se d'una Ciutat a l'altra una noia per destinar-la a la prostitució.

Els *ideals nacionals* estan en fallida entre els capdavanters del pensament. L'ideal nacio-

nal es tradueix en una competència entre súbdits dels diferents Estats, i la veritat és que el progrés de l'esperit té necessitat de la col-laboració de tothom, i no es comprèn que el seu desenvolupament s'exerceixi dintre del marc limitadíssim d'un Estat. Els capdavanters de la civilització europea són ciutadans d'Europa; volen que el món progressi moral i materialment. Què hi fa que sigui un alemany o un català el que descobreixi el bàlsam que portarà un nou consol a la Humanitat, si els homes selectes del nostre segle el que volen és que la Humanitat prosperi i han eliminat els prejudicis que fa pocs anys encara semblaven dignes de sobreviure als homes, a les concepcions filosòfiques, a les hipòtesis científiques i en fi a tot el contingut sentimental, moral i tècnic de l'època!

Al costat d'aquest fenomen que afecta la vida de l'esperit trobem els que afecten la vida econòmica. L'estiu darrer, en una gran població agrícola del Middle-West, al EE. UU., va presentar-se un masover important amb un camió carregat de sacs de blat, s'aturà en el carrer principal i va escampar el blat per ter-

ra, bo i declarant que pel preu que en pagaven més valia llençar-lo. Al Canadà el blat s'utilitza com a combustible dels ferrocarrils i a l'Argentina ja no el cullen... i amb això bona part de la humanitat pateix fam.

Mentre als grans països industrials, milions d'homes són mantinguts sense manera de donar-los ocupació els pobles agrícoles estan abarrotats de productes de la terra.

"Per a dibuixar un quadro de conjunt del que passa a Europa — ha escrit Weiss — només podem disposar dels colors sèpia i terra. A Austria l'atur forçós augmenta setmana darrera setmana, les indústries s'adapten difícilment als nous mercats i les banques, sostenintles, perden alè. A Hongria la misèria dels treballadors agrícoles produeix angúnia, a Romania l'administració és insuficient per a aprofitar en benefici de l'economia general les reduccions dels sous, a Bulgària la pobresa és extrema, a Iugoslàvia es lamenten, com a tots els Balcans, del mal preu a què s'han de vendre els cereals. A Viena, com per tot arreu, els funcionaris no viuen sinó miserablement, l'equilibri dels pressupostos s'obté a força de

limitacions de despeses. A més, tots els Estats estan pletòrics de personal intel·lectual, les Universitats vessen d'estudiants, que després no sabran què fer de llurs diplomes sinó asseure's als cafès i les redaccions, descontents, agres, xerraires, fantasiosos, esperant els esdeveniments.

I pensar que només prenent els productes sobrers del centre d'Europa i portant-los a Alemanya, a canvi de productes manufacturats, s'acabaria d'un cop la misèria dels uns i l'atur forçós dels altres!

Es comprèn que si aquest canvi, que és tan senzill, en aparença, els Estats no tenen mitjans per a realitzar-lo, és que els Estats no serveixen per a les necessitats d'avui. El Super-Estat ha d'absorbir-los, i la concepció dels Estats sobirans independents, s'ha d'inclinar davant de la concepció dels Estats Units i interdependents. I els grans Estats, que a la Societat de Nacions i fora d'ella volen mantenir llur antiga preponderància, fora de tot control superior, són els que els europeistes assenyalem amb el dit, com els pitjors enemics del progrés polític d'Europa.

VI

UN GRAN ESTAT A DESHORA

Quan el concepte dels grans Estats imperials està en crisi — i més que en crisi, sota una gran acusació moral — als esperits selectes de l'Espanya Castellana, posats a fer una "Espanya nova", no se'ls acut altra cosa que voler fer un *gran Estat imperial espanyol.* Els Unamuno, els Ortega Gasset, els Sánchez Román, els Royo Villanova, reviuen les ànsies de la constitució de l'imperi alemany i de la unitat italiana, de Bismark i de Cavour, a més de mig segle vistes, i aplicades a la Península Ibèrica. Per a ells, 1914 no ha existit. Per a ells, "Europa" és un mot nebulós i "esperit europeu", és un concepte preponderantment filosòfic i amb tendències a literari. Per a ells,

hi ha tres o quatre llengües i cultures "imperials" al món, i aquest món cal que íntegrament es reparteixi entre aquells tres o quatre "imperis". Un d'aquests "imperis", el llur, l'espanyol, ha d'ésser reforçat, enlairat, concrecionat amb els "materials" o nacions que cauen dins de la seva esfera d'influència. Europa — diuen aquests intel·lectuals de Madrid — pertany per un costat a l'*imperi* anglosaxó, per uns altres a l'*imperi* francès, a l'italià, al germànic i a l'*imperi* espanyol. Com lligada a les cues d'aquests cavalls *imperials,* Europa és estripada. La unitat espiritual i política d'Europa és sacrificada — segons els repetits intel·lectuals — a la unitat d'aquells *imperis.* És una doctrina clàssica, vetusta, i que no revela una ment contemporània en els qui la defensen. Forts en aquesta doctrina, llancen llurs llamps olímpics contra Catalunya, la tracten de medieval, de "*islote acantilado*" i la releguen al més baix graó en l'escala de les valors de política universal.

Déu sigui lloat, no ens manca l'humor sensible fins al punt que no sentim la llàstima filosòfica i cordial que el drama d'aquests in-

tel·lectuals espanyolistes inspira a qui bé els comprèn. Nodrits ells en aquelles escoles que hem dit, de Cavour i de Bismark; ineptes, a causa de llur edat espiritual, per a refer-se una sensibilitat política contemporània, no veuen altra fórmula de *Nova Espanya* que aquesta imperial, d'*Unitat*, de *Reich;* i com que aquesta fórmula els apareix com la més alta, la més amplament humana possible, què han de fer sinó donar-s'hi, cos i ànima, i ressentir-se d'aquells qui, com els catalans, refusen de col·laborar-hi? Ignoren del tot que si l'esperit català s'orienta cap al federalisme, és per marxar pel camí de la Confederació Europea. Per Catalunya, l'Estatut, és el *Plec de Condicions* segons les quals està disposada a unir-se "*amb altres pobles*", dins un sistema federal. Una de les altes parts contractants és Catalunya — a l'altre cap de l'Estatut, pot haver-hi Castella, Bascònia, Dinamarca o Galícia. El que no pot haver-hi, *precisament*, és aquesta Espanya imperial, tan cara als intel·lectuals de Madrid. I ells no ho entenen i, pel que veiem, no ho podran entendre mai. Potser, si la primitiva política del President Macià — la proclamació

pura i simple de la República Catalana — primer independent, i tractant després, (PER LA VIA DIPLOMÀTICA diem nosaltres), amb els pobles ibèrics — no hagués estat oblidada, els intel-lectuals espanyolistes haurien pogut veure clara la posició real de Catalunya. Però, enterbolida aquesta posició amb la famosa negociació dels tres Ministres, i caiguts uns i altres en el regateig constitucional, en l'estira i arronça irritant de les "facultats" delegables, era fàcil de preveure que els intel·lectuals espanyolistes no copsarien en els nostres esforços sinó l'afany "particularista" de Catalunya, dins d'un Estat que ells creuen poder seguir considerant com *un de sol*, amb *una sola fi* política, espiritual, cultural i històrica. Aquella famosa negociació dels tres ministres, haurà estat útil al catalanisme pràctic i oportunista, però ha confós els termes del problema polític espanyol prolongant l'aparença d'unitat de l'Estat, i, com a conseqüència, duent al debat constitucional el regateig entre els qui sembla que *només demanen* i els qui es pensen que van essent *desposseïts* del que és *ben seu* — regateig que es fa sota l'advocació d'una paraula

que ha de sonar com a befa sarcàstica a les orelles dels imperials d'Espanya: la paraula *Concòrdia.*

"Cavernícoles" cent per cent en la política europea, Unamuno i els altres companys, no poden tenir més culpa que la de la vellesa de llur esperit ni més pena que la de llur anacronisme intel·lectual. Llur drama íntim és, per damunt de l'anècdota política, massa respectable perquè nosaltres gosem allargar-hi una mà indiscreta. Però, amb tot el tacte que calgui, Catalunya ha de fer el seu camí, cap a l'objectiu que ella mateixa s'ha marcat. I aquest objectiu no és l'*Imperi Espanyol,* sinó la Unió amb Europa.

Entre un *Imperi* amplament Ibero-Americà i els Estats Units d'Europa, Catalunya s'inclinaria encara per Europa, de la qual seria la Marca Hispànica, com als temps de Carlemagne. Però, qui ha parlat a Madrid, seriosament, d'aquest Imperi Ibero-Americà? L'hispanoamericanisme dels "imperials" de la Porta del Sol no té transcendència política. Encara vibra l'aire de la repulsa homèrica que el cèlebre "meridià espiritual de Madrid", que un

castellà imposava a Sud Amèrica, meresqué dels Sud-Americans. Azaña, que hi veu clar, va dir, en un seu discurs, que mentre els espanyols freguessin pel nas dels hispano-americans el tòpic de la "madre patria" — que és un tòpic vanitós per als espanyols i humiliant per als Sud-Americans — no hi hauria política d'entesa hispano-americana possible. Però, aneu a Madrid i prediqueu que renunciïn a llur "meridià espiritual"; que desfacin l'Estat Espanyol; que, d'acord amb els sud-americans, hispànics i portuguesos, facin una Federació, amb capital a Pernambuc, per exemple, o en un altre lloc d'Amèrica — però mai a Madrid ni a Espanya!... — i us diran que sou foll, cretí i renegat. I tornaran a proclamar la necessitat de l'Imperi estret, castellà, "islote acantilado" que a cap preu no pot Catalunya preferir a uns lligams amplament europeus.

No és el moment de construir nous "Grans Estats", sinó que el problema europeu consisteix a desarticular els que existeixen encara.

A deshora vénen, doncs, amb llur "Gran Estat", manejant-lo com un reclam — un d'aquells reclams que són un mussol dissecat per

a caçar pobres ocellets de bardissa. Catalunya vola un xic més alt, com les aloses, i almenys necessita reclam de mirallets, de l'últim model, per a deixar-se atraure i capturar.

Si la nova Espanya ha d'ésser una suma de petits Estats federats provisionalment entre ells, en espera del dia que llurs nexes federatius s'establiran amb els pobles d'Europa, Catalunya viurà contenta dins de la Nova Espanya. Però si aquesta ha d'ésser una presó cellular ibèrica, un sistema centrípet espanyol, Catalunya no consentirà a tancar-s'hi de cap de les maneres.

VII

ELS PETITS POBLES

Ara sabem quines són les perspectives que s'ofereixen a l'europeisme i al pacifisme, pel camí que, passant pels grans Estats i per l'Associació dels grans Estats que és la Societat de les Nacions, diu que vol arribar a la Unió Europea a base de les grans potències. Hem vist que en les temptatives generoses de lligar uns amb els altres els grans egoismes organitzats, que es diuen grans potències, no hi ha esdevenidor polític de cap mena; que no n'hi ha, tampoc, en el "desarmament moral", ni en el desarmament relatiu, ni en la treva d'armaments Cecil-Grandi; hem vist la Societat de les Nacions enervada, marcant el pas al davant d'un mur de dificultats, i provant de simular una acció, ja amb un núvol de comissions, subcomissions i reports, ja amb una elo-

qüència lírica, o tècnica, que, per al cas, és d'una igual inutilitat.

A qui podem girar-nos, els europeus, en mig de la desorientació i del desencant actuals? Els ulls, dins de la Sala de l'Assemblea de Ginebra, recorren les grans figures, que representen els grans Estats, els senyors d'Europa: Anglaterra, França, Alemanya, Itàlia... Llurs delegats, uns amables, els altres tivats, els altres freds, els altres lírics, tots amaguen, sota llurs rostres diplomàticament maquillats, i sota llurs pits — manxes d'uns harmòniums oficialment pacifistes i europeistes — tots amaguen un desencís irremeiable, una manca de fe absoluta, i una decisió definitiva de seguir fent el paper que Wilson els repartí, esperant el miracle de la pau, mentre ells mateixos no se saben desfer de la religió de la guerra.

Els nostres ulls, bo i cercant dins la Sala de l'Assemblea aquell "qui", salvador de l'Europa i base dels seus Estats Units, han reconegut les altes figures dels potentats europeus. Aleshores, vencent l'enlluernament que la brillant aristocràcia del Poder els ha causat, entre-

veuen unes figures d'aparença més modesta, però, en nombre, importants. Són les petites potències, els representants dels petits pobles. Considerem-los, abans d'entregar-nos a la desesperança.

Al costat dels grans Estats hi ha els petits pobles. Els primers tenen una gran força centrípeta, una gran força de concentració. Absorbeixen i volen assimilar, i estructuren en fórmules particulars a cada gran Estat, la diversa gent que es posa dins de la seva esfera d'atracció. El gran Estat modern és bastit damunt d'un esperit "imperial" propi de cada capital: París, Roma, Madrid, etc., etc. En aquesta darrera capital, per exemple, un grup de pensadors (grans, però no al dia) tracten de "fer la nova Espanya" cercant un focus d'atracció espiritual, moral, sentimental, que orienti cap a un centre únic els pobles d'Ibèria, per tal de crear així un centripetisme espanyol — un gran Estat — un imperialisme espiritual. En altres capitals d'Europa, aquesta feina és feta; per ésser feta, el seu mecanisme és menys visible, però existeix igualment.

Els petits Estats, que comprenen dos, tres,

quatre milions de ciutadans, tenen, per definició, una força centrípeta feble. És en va, per a ells, cercar d'assimilar veïns. El seu centripetisme és el just per a viure, i no cauen mai de genolls, en adoració, davant d'ell. En realitat, als pensadors i als polítics de les capitals d'aquests petits pobles, un cop obeïda la llur petita força centrípeta, els resta independència (esperit d'interdependència, millor) per a gravitar al volt d'alguna o algunes capitals estrangeres. Aquesta constatació, que semblaria injuriosa aplicada a un polític d'un gran Estat, és normal i fins elogiosa quan tractem d'un polític d'un poble petit. És possible un ministre francès, amb esperit de satèl·lit? Mai. Però aquest "esperit de satèl·lit", que és normal en els petits pobles, pot ésser dit "esperit federalista", o "esperit europeu", i aleshores veiem que ell constitueix un caràcter distintiu de la política del petit poble davant de la del gran Estat, i que aquest caràcter té les seves bandes bones i convenients quan ens el mirem amb ulls d'europeu i no amb ulls de sacerdot d'un gran Estat centrípet — fet o per fer.

El fet de restar lliures, als petits pobles, unes

capacitats de satel·litisme, o d'afinitat electiva, com ja deien els químics del temps de Goethe, explica que l'esperit europeu, de col·laboració europea desinteressada, sigui més viu i actiu en aquests petits pobles, que no pas als grans Estats, que formen estructures molt més tancades, amb poques forces espirituals projectades a l'exterior. Per al polític d'un gran Estat, la seva capital és el centre indiscutible de la seva política. Per al polític del petit poble, el "centre" és, per hàbit o per convenciment, fora dels límits del petit Estat. És per això que Ginebra va prenent el lloc de "centre" per a tots aquests pobles, Estats i polítics secundaris, sense esforç, naturalment, joiosament. Acostumats al satel·litisme n'acullen amb alegria aquesta forma noble, superior, europea, representada per Ginebra.

Quan, en política, un hom pot evadir-se de les teories, dels somnis, dels desitjos i pot trobar un fet — quina satisfacció més profunda, quina facilitat de respiració! — I el fet és aquest: als petits pobles *existeix* una tendència clara al federalisme europeu, una tendència viva naturalment expressada, no contra-

riada per cap centripetisme particular excessiu. Tot el que té de nebulós i d'inconcretable el "desarmament moral" entre grans Estats que s'observen mutualment com a estranys l'un a l'altre, amb centres morals diferents, ho té de concret i de polític el federalisme europeu entre petits Estats, que, per llur constitució vital, ja propendeixen a l'afinitat amb organismes externs a ells mateixos.

És un fet que en petits països com Dinamarca, Suècia, Noruega i Suïssa, l'esperit d'Unió Europea és molt més pur i molt més actiu que no pas a cap Gran Estat d'Europa. Aquest fet, que hem provat de començar d'explicar, és susceptible de molta més d'explicació. Però el lector s'avançarà als nostres arguments. Tothom entén que els petits Estats, pràcticament inermes, no tenen cap gran obstacle real per al desarmament, i fóra ociós d'estendre les consideracions sobre aquesta evidència. Tothom comprèn, també, que els petits pobles, en general, no poden ésser sistemes econòmics tancats, que visquin d'ells mateixos, amb una indústria que ven als pagesos i una agricultura que ven als habitants

de les ciutats; raó per la qual els petits pobles estan més interessats que els grans en la cooperació econòmica internacional. També és de fàcil entendre que, no tenint els petits pobles cap egoisme o imperialisme espiritual viable, no pensin en hegemonies, sinó en confederacions d'esperits nacionals. I, finalment, tocant molt de peus a terra i considerant la humana condició dels polítics, és entenedor de tothom que la vanitat dels homes d'Estat dels petits pobles no troba satisfacció en llurs respectives capitals, mentre que sí que la troba en la seva la del polític del gran Estat; de manera que els primers tendeixen amb més força que no pas els segons a la creació d'un organisme superior, que els pugui posar al lloc preeminent que tot polític de raça té l'obligació personal d'ambicionar.

Els petits països podran no ésser sempre i en tot un paradís (i no és això el que pretenem); però com a matèria confederable, en són per excel·lència. Podran tenir entre ells llurs petites gelosies i, àdhuc, llurs vel·leitats bèl·liques, però estan avesats a demanar l'autorització de les Gran Potències per a barallar-

se entre ells. Aquest hàbit de la supeditació és precisament allò que els fa admirablement confederables, en comparació amb la inconfederabilitat essencial dels Grans Estats, que tenen el costum secular de l'orgull, de la plena independència i de la llibertat de batre's amb el veí sempre que els sembla i com millor els sembla.

Hi ha, doncs, dues tendències possibles per a fer els Estats Units d'Europa. L'una és la que vol acordar entre ells els Grans Estats centrípets, difícilment federables; l'altra la que vol unir els petits pobles, federables per naturalesa. La primera tendència, enormement problemàtica, és la que Lerroux ha volgut impulsar a Ginebra. La segona, inèdita, és la que convé els europeistes catalans (1).

(1) En aquestes pàgines ens proposem de provar que els Grans Estats, equivalents als *grans imperialismes,* són els enemics de la unitat europea. Prescindim de distingir aquests grans imperialismes i els Grans Estats que els mantenen, els uns dels altres, segons llurs formes o règims de govern. Tant temem les grans monarquies com les grans repúbliques. Però en l'abstracció que fem, no podem afec-

tar menyspreu o oblit de la doctrina comunista sobre la federació voluntària dels pobles. Els lectors que no la coneguin, faran bé de llegir el volum IV d'aquesta Col·lecció d'"Estudis socials i politics", amb el recull de Lenin, Stalin i Bukharin "El Comunisme i la qüestió nacional i colonial", traduït al català per Jordi Arquer.

VIII

ELS ESTATS UNITS D'EUROPA

Si els petits Estats, més aptes que els grossos per a vèncer els instints que els separen, arribessin a constituir un Super Estat—uns Estats Units d'Europa -- el camí de la redempció del nostre vell continent estaria obert. Nosaltres imaginem els petits estats, aquests estats que no tenen el prestigi de gran potència per conservar, i que poden sacrificar llur independència i llur sobirania, (perquè d'independents i de sobirans només tenen el que els n'atribueix la voluntat dels potentats d'Europa), constituint uns *Estats Units d'Europa,* enorme constel·lació de petits pobles, físicament separats els uns dels altres de vegades i altres vegades junts, que serien com el cercle

màgic dintre del qual l'Europa poderosa hauria de quedar forçosament lligada.

Com en la vida individual els humils fan i imposen la llei als grans, en la vida internacional són també els humils els que, tot i essent humils, poden imposar la llei als forts.

El poder coercitiu superior que reclamem en bé de la Pau, el qual no s'ha trobat en la Societat de les Nacions, el podria constituir aquest nucli de petits Estats, que tots junts podrien crear una entitat política més forta que les potències més fortes d'Europa. La llei que dictessin els Estats Units seria la llei d'Europa, l'esperit dels Estats Units seria l'esperit europeu.

Però el nou poder polític, no fóra una nova força destructora. Els Estats Units no tindrien història a la qual fer honor, ni prestigi que mantenir per les armes, ni ofenses que rentar. Associació de pobles lliures, en l'ordre interior resoldria totes les qüestions per la via jurídica. En l'ordre internacional difondria l'exemple de la realització d'un super-estat i mantindria oberta la porta d'ingrés a tots els

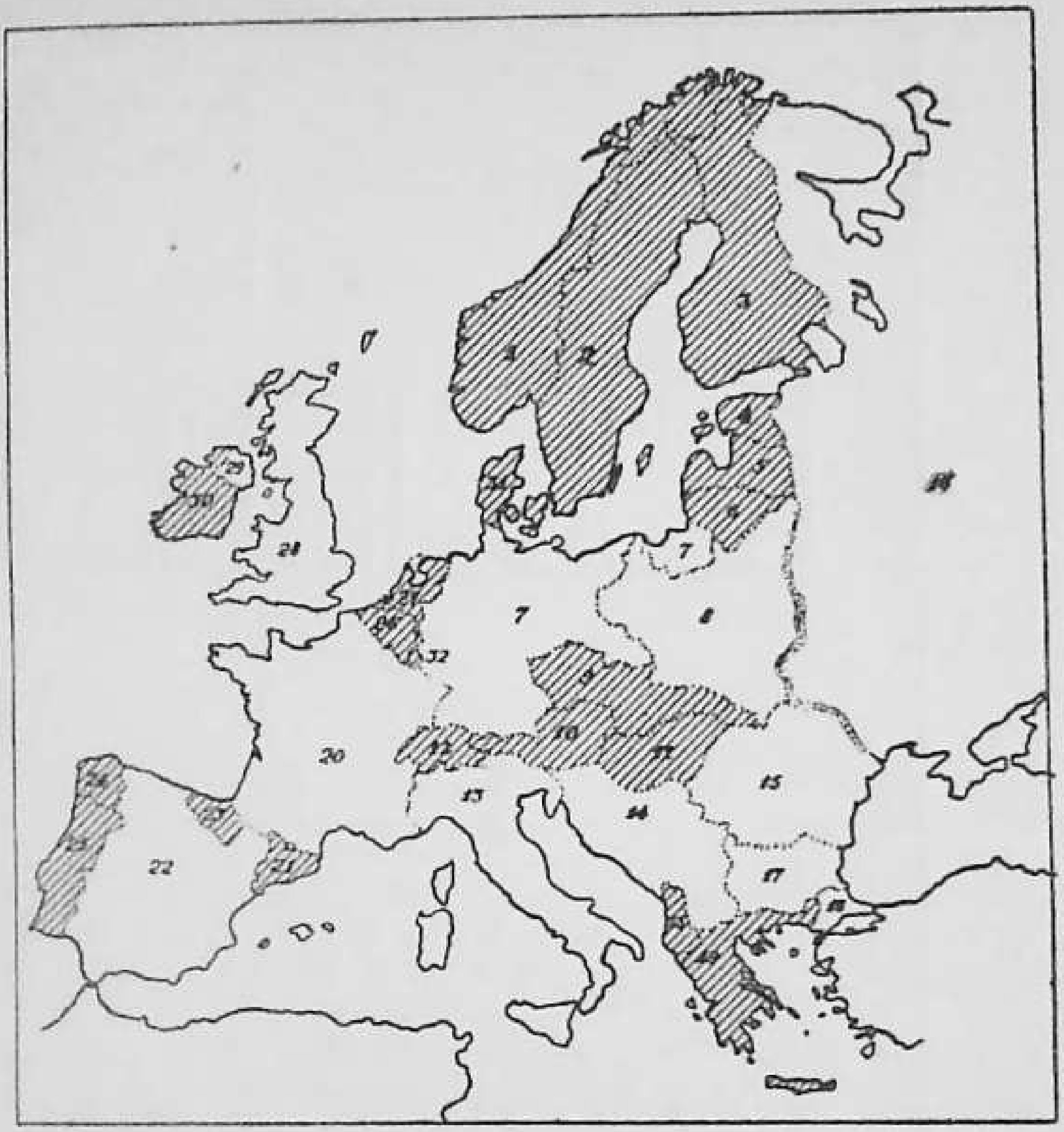

Primer nucli de petits Estats que podríen constituir el Super-Estat europeu.

1, Noruega. — 2, Suècia. — 3, Finlàndia. — 4, Estònia. — 5, Letònia. — 6, Lituània. — 7, Alemanya. —8, Polònia. — 9, Txecoslovàquia. — 10, Àustria.— 11, Hongria. — 12, Suïssa. — 13, Itàlia. — 14, Iugoslàvia. — 15, Romania. — 16, U. R. S. S. — 17, Bulgària. — 18, Turquia europea. — 19, Grècia. — 20, França. — 21, Catalunya. — 22, Espanya. — 23, Basconia. — 24, Galícia. — 25, Portugal. -- 26, Bœlgica. —27, Holanda. — 28, Gran Bretanya. — 29, Ulster.— 30, Irlanda. — 31, Dinamarca. — 32, Luxemburg. — 33, Albània.

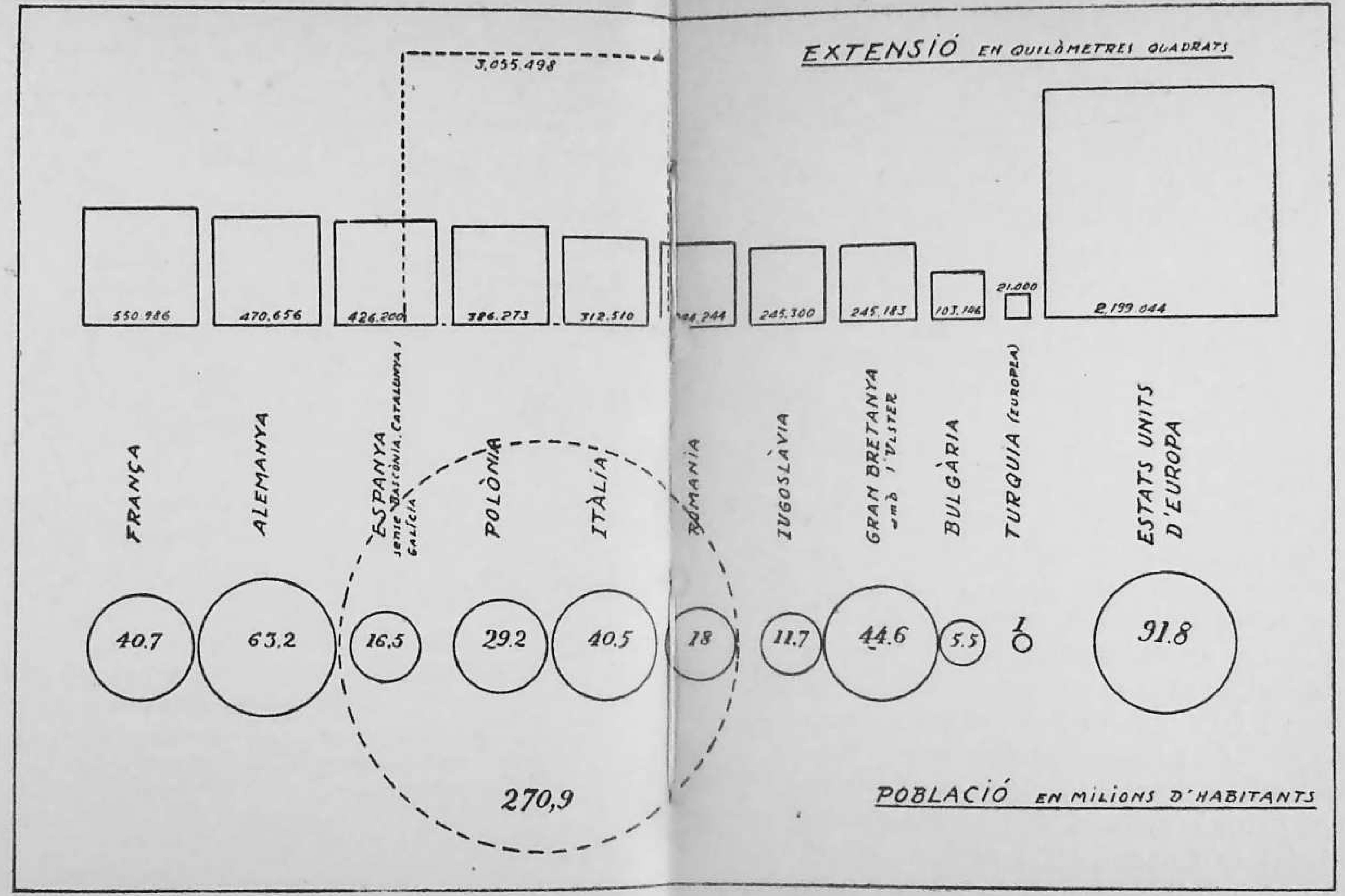

Gràfic comparatiu de l'extensió i població de la Unió de petits Estats amb els grans Estats d'Europa.

pobles — grans i petits — que volguessin entrar-hi.

I el camí jurídic d'aquesta *unió* de petits estats europeus, seria senzill. N'hi hauria prou amb què dos o tres d'ells es reunissin i aprovessin una constitució federal comuna que permetés l'ingrés successiu d'altres pobles. Constitució esquemàtica que es limitaria a crear uns òrgans polítics federals, als quals anirien a parar aquelles facultats fàcilment alineables pels estats federats que constituïssin el primer nucli dels Estats Units d'Europa.

Cap dificultat seriosa no s'oposaria a la realització d'aquest programa, mentre no arribessin a voler ampliar massa les facultats pròpies del Super-Estat, dels Estats Units. Però aquesta ampliació es verificaria paulatinament, sense greus inconvenients. Perquè es trobaria fàcilment la manera d'atribuir al Poder federal facultats que en res no lesionarien els vertaders interessos dels països interessats. I a les primeres facultats en seguirien d'altres, perquè amb el funcionament del Super-Estat se'n demostraria més la utilitat que no pas amb llibres, amb discursos i amb

propagandes diverses. Els polítics de tots els pobles sentirien l'estímul evident de formar part dels organismes del Super-Estat i en sentir-se membres d'aquell no deixarien de portar llur entusiasme a favor d'una extensió dels poders dels Estats Units, que, entengui's bé, mai no hauria d'envair el camp dels interessos peculiars de cada poble ni sortir del camp propi de l'activitat del Super-Estat.

Catalunya, en el seu Estatut, ha fet un estudi liberal de les facultats que un Estat confederat pot cedir a un Poder Federal, sense alienar la seva pròpia personalitat catalana. És evident que, a l'hora de constituir aquest Poder Federal Europeu, no caldria donar-li tant com l'Estatut de Catalunya cedeix, però no per això l'Estatut deixa d'ésser un terme de comparança. Àdhuc retallant considerablement les facultats que l'Estatut català cedeix podem concebre un Poder Federal existent i actuant.

Hi ha, per exemple, uns minims, suficients per a establir el Poder Federal dels Estats Units dels petits pobles d'Europa, els quals mínims no serien cap nosa per a la lliure per-

sonalitat dels confederats. Suposada la decisió de federar-se en principi, posem per cas Noruega, Suècia, Finlàndia, Suïssa, Holanda, Bèlgica, Irlanda, Àustria, Catalunya, etc., etc... no és creïble que deixessin de fer-ho a causa de la nosa que els causés el següent programa mínim de condicions:

1. Bandera única.
2. Un President Federal, únic. Un Consell de relacions internes.
3. Uniformes únics pel als cossos armats, subsistint la diversitat de comandaments.
4. Timbres de correus uniformes.

És poquíssim? Fa riure? Potser sí: però el mite estaria creat. L'entitat viuria. Uns corrents cordials s'establirien. I noves temptatives d'ampliació del Poder Federal esdevindrien possibles. Per exemple, en una segona etapa podria intentar-se:

5. La constitució d'una Assemblea Federal.
6. Escollir una Capital.
7. Establir un veritable Consell de Govern per a les qüestions elementals.
8. Constituir un Estat Major General.
9. Organitzar en comú l'aviació civil.

A tot això els viatges del President, les reunions de l'Assemblea, el prestigi dels nous Estats Units, haurien creat les masses de ciutadans addictes al nou Poder. Aleshores, nous camins s'obririen. Vindria la regulació comuna de l'adquisició i pèrdua del dret de ciutadania dels Estats Units d'Europa. Vindria la possibilitat i àdhuc la necessitat d'un Parlament comú, elegit per sufragi universal directe, per districtes de dos o tres-cents mil habitants.

Entraríem a resoldre el problema de les relacions exteriors. És clar que la representació diplomàtica i consular en països que no formessin part del Super-Estat hauria d'ésser comuna. Això no exclou que en l'interior subsistís una organització diplomàtica i consular per resoldre els conflictes i emparar els drets dels ciutadans d'un dels Estats en l'altre, dintre del Super-Estat. Però no seria difícil que davant dels no federats, els Estats Units d'Europa es presentessin com un sol poble, com una sola sobirania, en Tractats, Conferències, al Tribunal de la Haya, etc., etc.

Amb el temps el Super-Estat aniria a la cons-

titució d'un sol exèrcit, d'una marina de guerra i d'una aviació. Nosaltres imaginem que les flotes d'Holanda, de Dinamarca, de Suècia, de Noruega, de Grècia, etc., etc. crearien una unitat poderosa que acabaria definitivament amb la perillosa rivalitat de França i Itàlia a la Mediterrània. Però hi ha més, la nostra generació està destinada a veure el lent enfonsament de la poderosa Anglaterra (1). La flota anglesa és avui, ha estat fins ara, l'instrument d'ordre internacional més poderós. Aquest instrument d'ordre internacional, mancat d'un estímul s'està desfent. Revoltes a la marina anglesa, que mai no s'havien vist, s'han produït darrerament. Presenciem, probablement, el començament de la fi.

Si Anglaterra tornés a ésser un petit poble sense ambicions i si els Estats Units d'Europa poguessin admetre Anglaterra i aquesta aportar als Estats Units la seva flota, no hi ha dubte que aquest instrument d'ordre internacional que és la marina anglesa, convertida en marina dels Estats Units d'Europa, tornaria a

(1) De fet, l'Imperi Britànic es va convertint en una comunitat de "petits pobles".

recobrar el seu prestigi, tindria el seu estímul i podria tenir l'entusiasme per a tornar a ésser la flota que fou en altres temps, l'instrument poderós d'ordre internacional que havia estat.

D'exèrcit internacional podria parlar-se'n, així com ara, a base dels grans estats, és un somni. La dificultat material de crear-lo apareix tenint en compte que els territoris dels Estats Units d'Europa de moment estarien separats, uns dels altres, per grans distàncies. Aquesta situació estratègica implicaria la impossibilitat de reunir grans masses de maniobra. No obstant l'exèrcit de terra s'hauria d'organitzar a base de milícies voluntàries defensives a tots els països, de manera que en cas de necessitat es pogués fer una lleva en massa per a restablir l'ordre internacional pertorbat, en cas d'agressió contra algun dels territoris dels Estats Units d'Europa.

I especialment — coincidint amb Henry de Jouvenel — caldria organitzar rapidíssimament l'aviació militar dels Estats Units d'Europa perquè l'exèrcit aeri del futur Estat tindria l'avantatge sobre tots els exèrcits aeris de tenir nombroses bases, disperses d'una banda

a l'altra, de manera que en cas d'una actitud violenta, d'Alemanya, per exemple, els avions procedents de Suècia es traslladarien a Bèlgica, i els de Bèlgica anirien a Àustria, i els d'Àustria anirien a Suècia o a Noruega travessant el territori alemany tenint-lo constantment exposat a l'acció creuada de les esquadres aèries. Així, l'acció defensiva escauria a les forces de terra, i a l'aviació les funcions ofensives fora del territori dels Estats Units.

Però podria el Super-Estat eliminar les barreres econòmiques entre els seus components? Una duana que tanqués les portes als productes de fora dels Estats Units en seria el primer pas, aventatjós per a tots, i obriria el camí al lliure canvi interior.

Les barreres duaneres no es poden suprimir d'una plomada perquè aquesta supressió produiria enormes trasbalsos. Hi ha molts països que tenen una indústria o una agricultura artificial. Espanya, per exemple, conrea el blat antieconòmicament. Si als Estats Units d'Europa hi pogués entrar blat del Congo belga, el blat d'Espanya quedaria destruït definitivament.

Però quin dubte hi ha que des del primer moment la llibertat es podria estendre a determinats articles? Quin dubte hi ha, per exemple, que uns Estats Units d'Europa integrats suposem per Àustria, Suècia, Noruega, Dinamarca, Irlanda, Bèlgica, Holanda, Galícia, Castella, Bascònia, Catalunya i Grècia, podria establir el lliure canvi dels automòbils, de la fruita, i de tots aquells articles que, produint-se dintre del territori dels Estats Units no ho fossin amb tanta superabundància que la supressió de la protecció aranzelària pogués arruïnar algun dels pobles?

Una complicació extraordinària ve de les colònies perquè no en tenen tots els pobles i a Portugal i Bèlgica no els vindria bé deixar-les perquè se n'aprofitessin els pobles integrants dels Estats Units, però aquesta complicació en el terreny teòric la resoldríem fàcilment declarant que les colònies dels Estats seguirien pertanyent a ells fins que assolissin la llibertat i que mai no passarien a ésser colònies de la Comunitat, sinó Membres de la Comunitat.

Les topades entre interessos contraposats dels petits pobles serien petites. És doncs, pos-

sible creure en la possibilitat de reeixir, i el camí és provar-ho.

L'abanderament dels vaixells, llurs drets, llurs beneficis, i la il·luminació de les costes podrien atribuir-se al poder del Super-Estat.

La legislació penal, la social, la mercantil i àdhuc la civil en allò que es refereix a la regulació dels conflictes entre individus subjectes a legislacions diferents; la legislació sobre propietat intel·lectual i industrial; l'eficàcia dels comunicats oficials i dels documents públics; el règim de pesos i mesures; el règim d'assegurances i retirs socials; els serveis de radiodifusió, són matèries que podrien quedar reservades al Super-Estat.

Tot això comportaria la creació d'un Tribunal de Casació, que tindria per objecte la interpretació de les lleis dimanants del poder del Super-Estat.

I progressivament, es podria anar a l'establiment d'un règim monetari comú, a la creació d'una banca del Super-Estat, etc., etc., fins que el Super-Estat i els seus poders absorbissin totes les activitats que tinguessin un caràcter comú, reservant als poders dels Estats ac-

tuals aquelles atribucions que són peculiars de cada un dels pobles. És a dir, ens acostaríem a la fórmula política liberal i moderna, representada per l'Estatut de Catalunya.

Però una condició prèvia hauria d'imposar-se a tots els Estats, petits i grans, que entressin a formar part del Super-Estat. Aquesta condició prèvia fóra la llibertat individual i collectiva. No es podria associar un poble lliure a un poble d'esclaus. No fóra decorós que s'associés la lliure Bèlgica amb la Itàlia feixista. La primera condició de la convivència, és la igualtat política.

Per això la Constitució del Super-Estat contindria totes les garanties de llibertat individual i de llibertat collectiva.

Els Estats Units d'Europa serien una reunio de pobles lliures i, per consegüent, tots els membres d'aquesta Unió, en entrar en ella, no solament haurien de garantitzar la llibertat individual dels seus súbdits, sinó que també els haurien de reconèixer, en aquells que ocupessin una part del territori quan llur voluntat collectiva es manifestés degudament, el dret de dividir-se per a passar a ésser dintre

la Federació, no un sol poble, sinó diversos pobles.

I així s'aconseguiria potser acabar amb la unitat de l'Imperi Alemany, unitat pertorbadora dintre d'Europa, que ha trencat l'equilibri europeu impossible de restablir-se després de la gran obra de Bismark, per a fondre aquesta unitat dintre la unitat superior que serien els Estats Units d'Europa.

I el que hem dit fins ara ens porta a parlar del paper de Catalunya dintre d'aquests Estats Units d'Europa.

Catalunya labora per la seva llibertat dintre de l'Estat Espanyol i no ho fa pas per desig d'esmicolament, sinó per desig de passar a integrar una unitat superior. No té pas la pretensió d'anar sola. Si hagués tingut aquesta pretensió, si solament l'aïllament fos una característica de la raça catalana, no tindria cap explicació la unió de Catalunya amb Aragó ni després amb Castella. No tindria cap sentit l'Estatut de Catalunya.

Catalunya és un poble que vol col·laborar i que sap col·laborar.

Amb la realització del Super-Estat, Catalu-

nya podria obtenir immensos avantatges. El primer d'ells seria la plena i assegurada llibertat, perquè passaria automàticament a formar part dels Estats Units d'Europa amb peu d'igualtat amb els altres pobles i podria donarse a conèixer en l'ordre internacional, sense fer-ho dintre dels motllos de l'Estat Espanyol que són en realitat poc escaients per a l'expressió de la voluntat catalana.

Catalunya industriosa i treballadora podria tenir mercats més amplis que els que té actualment.

I Catalunya, esperit col·laborador per excel·lència, podria, dintre d'aquesta convivència de pobles lliures units en Super-Estat, expressar lliurement i desenvolupar les seves dots i intentar ésser el Cap i el Director d'aquesta enorme Federació que serien els Estats Units d'Europa, dintre dels quals igual foren els pobles petits que els grans, com igual foren els homes humils que els poderosos.

El dia de demà, quan aquesta influència s'anés accentuant, podria Catalunya aconseguir per a la ciutat de Barcelona la capitali-

tat dels Estats Units d'Europa tornant així l'hegemonia a la Mediterránia i lligant la història moderna a la nostra ciutat, com l'antiga va lligada als noms d'Atenes i Roma. Qui ho sap?

Fa desenes d'anys, uns catalans donaren a Catalunya un somni — una *Ceba!* — que semblava fantàstic, irrealitzable, foll i potser inútil. Però van saber posar un far llunyà, i el poble de Catalunya s'ha guiat per ell, i navegant per mars difícils, ara arriba a tocar-hi. Restarem, ara, a Catalunya, sense un nou ideal, més llunyà, més lluminós, més amplament humà, que ens faci marxar endavant, sempre més lluny, amb una nova *mania* ideal? No podem voler que aquest nou ideal no existeixi. Ocupats cada dia en les tasques de la nostra constitució interior, hem de poder alçar els ulls, de tant en tant, i posar-los en un horitzó que ens cridi. Es per això que hem cercat de formular, modestament però audaçment, aquesta direcció general de la futura política exterior de Catalunya, que ara ofrenem a l'ambició dels catalans.

ANEXOS

Com que aquest llibre sosté que l'única manera de restablir un ordre jurídic internacional és la creació d'un poder coercitiu per damunt dels Estats, i aquesta tesi ha estat sostinguda, des d'un punt de mira d'un *Gran Estat*, per Mr. Tardieu, ens sembla força interessant donar a continuació el text íntegre de la proposició francesa feta el 6 de febrer de 1932, a Ginebra. Diu així, la proposició de França:

LA PROPOSICIO FRANCESA A LA CONFERENCIA DEL DESARMAMENT

El Govern de la República, conscient de la gravetat del problema a resoldre, està convençut que la Conferència ha de col·locar-se d'acord amb els treballs anteriors de la Societat de les Nacions, sobre el pla general de la política.

Cal que ho faci especialment perquè es reuneix en una hora de tensió econòmica i moral, en una hora en la qual hi ha torbació en les coses i en els esperits, i en què els esdeveniments subrat-

llen la imperiosa necessitat d'una organització millor en el món turmentat.

El Govern de la República desitja fer honor a la promesa continguda en el seu Memoràndum del 15 de juliol de 1931 i respondre a les apel-lacions repetides de la Societat de les Nacions, especialment a la resolució de l'Assemblea de 1927. Entén descarregar-se d'aquesta manera d'un doble deure.

Compta que sobre la base del projecte de Convenció de 1930 es passarà a la realitat amb el mínimum de temps.

I anant més lluny, presenta les proposicions adjuntes conduents a posar a la disposició de la Societat de les Nacions l'aeronàutica civil i l'aviació de bombardeig, a l'ensems que certs materials terrestres i navals; a la creació d'una força internacional preventiva i repressiva; a les condicions polítiques de les dites mesures; i a les regles noves de protecció de les poblacions civils.

I.—Es posa a la disposició de la Societat de les Nacions l'aeronàutica civil i l'aviació de bombardeig.

El Govern de la República proposa, en primer lloc, a la Conferència un conjunt de mitjans que es refereixen a la més nova de les ar-

mes de guerra; a aquella que es veu en plena febre de creixement, de desenvolupament tècnic, de desbaratament de preus i de competència internacional; a aquella també, el caràcter de la qual és al mateix temps més ofensiu, i per a les poblacions civils, el més amenaçador.

Els avions dits de bombardeig, capaços de transportar pesos considerables i d'un gran radi d'acció, propis per a operacions molt a l'interior en el territori dels bel·ligerants, constitueixen, al servei de la política d'agressió, un mitjà particularment cruel contra els no combatents. Són precisament aquests avions que són l'objecte de les disposicions següents:

Primer: Internacionalització sota un règim a organitzar per la Societat de les Nacions de l'aeronàutica civil de transport.

Aquesta internacionalització, ja estudiada per alguns Governs per raons financieres i econòmiques comportaria:

A) El compromís de les Altes Parts Contractants (A. P. C.) de no permetre a llurs nacionals ni la construcció (sota reserva de comandes passades en les condicions indicades en els apartats B), C), D), E), F), següents), ni la utilització, d'aeronaus militarment utilitzables. El tonatge màxim de les aeronaus autoritzades

serà, a dit efecte, limitat per les A. P. C. segons avís de llurs experts, a X. tones per als avions; a X' tones per als hidroavions, i a X" metres cúbics per als dirigibles.

B) La creació d'una aeronàutica civil internacional de transports confiada a organitzacions continentals, intercontinentals i colonials, per a l'explotació dels transports aeris, sota els auspicis de la Societat de les Nacions, la qual tindrà el dret exclusiu de fer construir i ampliar els aparells de característiques superiors a les indicades en l'apartat precedent.

C) La possibilitat de crear línies entre territoris metropolitans i colonials representant un interès particular per una o diverses de les A. P. C. sota reserva que aquestes A. P. C. es comprometin a assumir-ne les despeses, si són requerides a aquest efecte per la Societat de les Nacions, i a sotmetre a l'aprobació d'aquesta el nombre, el tipus i el tonatge dels aparells utilitzats.

D) La repartició equitativa, segons llur capacitat, entre les indústries aeronàutiques dels diversos països, de les comandes de material d'aeronàutica civil internacional, en les condicions que fixarà una Convenció especial.

E) Un dret exclusiu, permanent i inaliena-

ble, per a la Societat de les Nacions, de requisar tots els aparells de l'aeronàutica civil internacional.

F) El compromís de les A. P. C. de no embargar les aeronaus de l'aeronàutica civil internacional; de no capturar-les i de facilitar per tots els mitjans l'exercici del dret de requisició de la Societat de les Nacions.

Aquesta internacionalització dels avions civils és la condició necessària de les proposicions que segueixen.

Segon: *Limitació de les aeronaus de bombardeig.*

El problema a resoldre es planteja sota dos aspectes d'una importància igual:

D'una banda és necessari que, per la seva acció preventiva (i en cas de necessitat repressiva) contra la guerra, la Societat de les Nacions disposi la superioritat dels mitjans de coerció.

D'altra banda, seria inadmissible que un Estat, víctima d'un bombardeig aeri, amb violació de les regles fixades en el capítol V següent, no tingués, per a respondre a aquest acte de flagrant agressió, la lliure utilització dels mitjans de defensa.

Per a conciliar aquestes dues necessitats, el

Govern de la República proposa el que segueix:

A) Les A. P. C. es comprometen a no conservar si elles en posseeixen, i a no construir d'ara endavant per compte de llurs aeronàutiques militars, aeronaus d'un tonatge superior a un límit que serà fixat per les A. P. C. seguint l'opinió de llurs experts, a Z tones per als avions, Z' tones per als hidroavions i Z" metres cúbics per als dirigibles.

Les aeronaus d'un tonatge superior a aquests límits estaran reservades a la constitució d'una força aèria militar orgànicament internacional. Seran, en conseqüència, cedides per les A. P. C. que en posseeixin al moment d'entrar en vigor la convenció, a la Societat de les Nacions, la qual en regularà l'estacionament i organitzarà el comandament de la força internacional aèria.

B) En les aeronàutiques militars dels diversos Estats es distingiran dues categories:

Aeronaus que seran deixades en tot temps a la disposició de les aeronàutiques militars i de les quals el tonatge serà determinat per les A. P. C. segons el parer de llurs experts, i no podrà excedir de Z tones en els avions, Z' tones en els hidroavions i Z" metres cúbics en els dirigibles.

Aeronaus de les quals el tonatge serà com-

près entre els límits Y i Z i que seran sotmeses a les regles de l'apartat C) següent.

C) Seran solament autoritzades a fer entrar dins de la composició de llurs forces aèries que tenen el dret de posseir, les aeronaus de les quals el tonatge sigui comprès entre Z i Y tones, les A. P. C. que es comprometin a posar-les a la disposició de la Societat de les Nacions en cas d'aplicació de l'article 16 del pacte i d'acció comuna de la Societat de les Nacions. Aquest material aeronàutic quedarà sotmès a la inspecció permanent d'aquella.

D) Tota A. P. C. víctima d'un bombardeig aeri, amb violació del capítol V següent, podrà utilitzar immediatament, amb la sola condició de notificar-ho a la Societat de les Nacions, el conjunt de les seves forces aèries, comprenent-hi aquelles previstes per a ésser posades a la disposició de la Societat de les Nacions, i es trobarà *ipso facto* deslligada, quant a l'agressor, de les seves pròpies obligacions.

Les disposicions precedents, tot assegurant a la Societat de les Nacions la superioritat dels mitjans aeris, porten com a conseqüència la limitació dels avions dits de bombardeig, tant pel que fa referència al nombre com a la potència i a la utilització dels aparells.

II.—Es posen a la disposició de la Societat de les Nacions alguns materials terrestres i navals.

El mateix problema es planteja per a un cert nombre de materials terrestres i navals, que per als avions de bombardeig. La Delegació francesa ofereix una solució del mateix ordre. A saber:

A) Podran únicament conservar el dret de posseir aquests materials les potències que es comprometin a posar-los a la disposició de la Societat de les Nacions, en cas d'aplicació de l'article 16 del pacte i d'acció comuna de la Societat de les Nacions.

B) En cas d'agressió contrària a les regles establertes pel capítol V del present projecte, les dites potències reprendran, després de notificar-ho a la Societat de les Nacions, la lliure disposició del conjunt de llurs mitjans de defensa.

C) Estan compresos en els materials a què es refereix el precedent paràgraf:

Les bateries d'artilleria pesada, de gran potència.

Els navilis de línia, provistos de canons de calibre superior a 203 milímetres o d'un tonatge superior a 10.000 tones.

Els submarins d'un tonatge superior a N tones.

III.—Creació d'una força internacional.

Hem dit que la tercera proposició francesa és constituir, en profit de la Societat de les Nacions, i a part dels mitjans previstos en els capítols primer i segon:

Primer: Una força de policia internacional per a prevenir la guerra.

Segon: Un primer esglaó de forces de coerció per a reprimir-la i per a socórrer immediatament tot Estat víctima d'una agressió.

A) La força de policia estaria constantment disponible, amb dret de passatge lliure per a ocupar, en període de crisi, les regions en les quals hauria sorgit una amenaça de conflicte, i per a recolzar-hi l'acció dels Comissaris de la Societat de les Nacions, així com per a contribuir a l'aplicació de tots els mitjans conservadors, dintre del marc de la Convenció sobre els mitjans de prevenir la guerra i l'article 11 del pacte de la Societat de les Nacions.

Aquesta força de policia seria formada per contingents que subministrarien cada una de les A. P. C. amb una proporció a determinar.

França està disposada a contribuir-hi amb

una brigada mixta, una divisió naval lleugera i un grup mixte d'aviació, d'observació, i de caça.

La Societat de les Nacions prepararà el comandament de la força de policia internacional i podrà inspeccionar-ne els elements.

B) El primer graó de les forces de coerció seria constituït per elements d'una importància variable, segons les regions interessades, d'acord amb els compromisos que prendrien les A. P. C.

Aquest compromís contractat pels Estats envers la Societat de les Nacions els obligaria a socórrer, amb forces determinades i constantment disponibles, a tot Estat víctima d'una agressió. Aquesta contribució podria ésser facultativament augmentada per recomanació del Consell de la Societat de les Nacions (segon paràgraf de l'article 16 del Pacte) o en cas d'agressió, per l'aplicació de convenis regionals d'assistència mútua dintre del marc del pacte.

Els compromisos de cada Estat serien diferents segons el lloc del conflicte: Conflicte que interessés a un continent distint d'aquell al qual l'Estat pertany; conflicte que interessés un continent del qual l'Estat formés part; conflicte en el qual l'agressor tingués una frontera comuna amb l'Estat contractant.

França està disposada a prestar suport al seu compromís amb les contribucions següents: Per a un conflicte fora d'Europa: Una brigada mixta, una divisió naval lleugera, una agrupació mixta d'aeronàutica, material terrestre sense personal, municions.

Per a un conflicte a Europa: una divisió de totes armes, una divisió naval i una agrupació mixta d'aeronàutica, material terrestre amb personal, municions.

Per a un conflicte a Europa, en el qual l'agressor tingués una frontera comuna amb França, a més del contingent previst a l'apartat precedent, forces la importància de les quals seria fixada en cada cas, d'acord amb la Societat de les Nacions.

Quant als materials terrestres, les A. P. C. que posseeixin carros d'assalt (tanks) o enginys cuirassats similars, així com materials d'artilleria pesada de campanya, es comprometen a dotar-ne les forces que seran posades a la disposició de la Societat de les Nacions, en les condicions previstes a continuació.

En les diverses hipòtesis, els compromisos de cada Estat només esdevindran definitius si les forces posades així en tot moment a la disposició de la Societat de les Nacions, arriben en

total a un mínimum a determinar, i sota reserva d'un repartiment equitatiu de les contribucions dels principals Estats.

IV.—Protecció de la població civil.

Com a complement de les disposicions precedents, el Govern de la República proposa l'adopció de les regles que segueixen, que poden ésser adoptades sense condicions:

A) El llançament per aeronaus i per artilleria terrestre i naval, de bombes específicament incendiàries o contenint gasos tòxics o elements microbians, està prohibida sigui el que sigui llur objectiu.

B) Tot bombardeix, sigui per aeronaus, sigui per artilleria, és prohibit a més de X quilòmetres del front de batalla terrestre. Les úniques excepcions admeses en aquesta regla concerneixen al bombardeig l'objectiu del qual sigui terrenys que serveixin de base a les aeronàutiques dels bel·ligerants o emplaçament de llurs peces d'artilleria de llarg abast.

C) Al llarg de les costes el bombardeig aeri està prohibit més endins d'una zona de profunditat X quilòmetres, exceptuant les bases d'aviació i les bateries d'artilleria. En aquesta zona de X quilòmetres el bombardeig aeri no és lí-

cit sinó en les condicions previstes per la Convenció IX de La Haia per a l'artilleria naval, actuant amb avís previ o sense, segons els casos previstos en l'article segon de la dita Convenció.

D) La utilització de l'artilleria naval queda determinada per les disposicions de la Convenció IX de La Haia.

E) Tota la violació flagrant d'una de les regles anunciades en el present capítol constituirà a càrrec de l'Estat que se n'haurà fet culpable, la presumpció que ell ha recorregut a la guerra en el sentit de l'article 16 del Pacte de la Societat de les Nacions.

V.—Condicions d'organització de la pau.

El Govern de la República no ignora que les proposicions precedents impliquen mesures polítiques les quals mesures poden únicament permetre'n i garantitzar-ne el funcionament.

Afirma una vegada més que no és amb procediments empírics i tècnics que s'obtindrà una reducció substancial dels armaments. El que vulgui aquesta fi, i aquesta fi s'imposa, ha de voler els mitjans. És precís canviar de pla i buscar, d'ara endavant, en l'acció comuna, la se-

guretat que cada nació s'ha esforçat fins ara a fer descansar sobre les seves soles forces.

És aquest l'esperit del Pacte. És necessari donar un sentit de força a les seves estipulacions, que, des que es discuteix sobre llur aplicació, no han deixat d'ésser interpretades en el sentit del mínim esforç.

La Conferència actual ofereix la més alta ocasió que s'hagi presentat des dels orígens, d'escollir definitivament entre una Societat de les Nacions dotada d'una autoritat executiva, i una Societat de les Nacions paralitzada per les sobiranies intransigents. La tria de França està feta. Ella proposa a les altres nacions de fer la llur.

Les mesures sense les quals les proposicions precedents serien ineficaces i fins inconcebibles, comporten entre altres, l'obligació de l'arbitratge; la definició de l'agressor; les garanties en allò que concerneix la decisió ràpida del poder que disposa de la força; la conformitat de l'acció d'aquest poder amb les regles d'una llei internacional, encara insuficientment definida, però de la qual els tractats i els pactes expressen entre els pobles l'element fixe i contractual; un control internacional de la reglamentació d'armaments.

Aquestes disposicions sobre les quals la Delegació francesa es reserva presentar proposicions concretes, formen part integrant dels estudis perseguits, des de fa dotze anys, per la Societat de les Nacions. Tots els elements de les solucions necessàries estan recollits.

Aquest acord marcaria no solament una etapa important en la via de la limitació general contractual dels armaments i de llur reducció, sinó també un gran progrés en el camí de l'organització de la pau.

L'organització prevista, havent d'ésser general, els compromisos als quals les diverses potències es declararien disposades, serien suspesos, quant a l'execució, fins a la ratificació de la Convenció final pel conjunt de les A. P. C.

El Govern de la República ha subministrat, en el Memoràndum de 15 de juliol de 1931 i en els anexos d'aquell Memoràndum, les indicacions precises sobre l'evolució dels seus armaments, i les reduccions que ha realitzat, espontàniament, en execució de l'article 8 del pacte de la Societat de les Nacions, des de l'entrada en vigor d'aquell, i des de la conclusió de l'acord de Locarno.

Aquestes reduccions que ha permès l'estatut polític, fundat sobre l'ordre existent, són garan-

tia de la seva resolució, no solament de fixar-les per contracte, sinó, una vegada substituït l'isolament actual pel mutu auxili, de buscar-ne de noves dintre del marc de les presents proposicions i de les garanties fonamentals que elles asseguraran a la pau.

Fins ací la proposició presentada per França a Ginebra.

La proposició francesa porta en el seu si, el germen del propi fracàs. La necessitat moral dels Estats imperialistes, i de l'Estat francès naturalment, de sostenir llurs posicions actuals, els obliga fins quan fan una proposició de crear un poder superior al llur, a adoptar una sèrie de garanties per a assegurar l'*statu quo* actual. I és precisament aquest *statu quo* que fa impossible la unió europea.

Les nacions qualificades de gran potència, tenen en aquest *statu quo* una situació preeminent: Tant la França vencedora com l'Alemanya vençuda. La creació d'una veritable llei internacional i d'un poder coercitiu internacional, els faria perdre aquests privilegis, perquè davant d'una llei internacional que meresqués aquest nom, no hi hauria grans potències ni pe-

tites potències, només hi hauria pobles iguals davant de la llei.

Per això les grans potències seran sempre enemigues de la creació d'aquest ordre internacional veritat. És cert que França, conscient que li cal cercar una solució a la crisi actual del món internacional, la cerca en una superestructura estatal; però en entrar per aquest, que és l'únic camí del pacifisme, ho fa amb tants de miraments que en lloc d'inspirar la confiança, en lloc de resoldre el conflicte, el ve a agreujar.

A la Conferència del Desarmament va ésser unànime la desaprovació que meresqué la proposició francesa. Totes les grans potències acusaren obertament o subrepticiament França de cercar, amb la proposició transcrita, el mitjà d'assegurar-se la seva pròpia posició en el món internacional. I no obstant aquesta proposició francesa és l'única que tendeix a establir un ordre internacional superior encara que la pretensió sigui tímida. Les proposicions dels altres Estats tendeixen purament i simplement a reduir els armaments, és a dir, tendeixen a fer la guerra barata, com s'ha dit en el cos d'aquest llibre.

Però àdhuc reconeixent que la proposició francesa es critica ella sola, ens sembla interes-

sant la crítica feta pel delegat soviètic Litvinov, el dia 11 de febrer de 1932, a la Conferència del Desarmament. Litvinov digué especialment:

"La delegació soviètica respondrà amb molt de gust a la invitació atenta de la Delegació francesa de criticar i de discutir les seves proposicions.

"És necessari en primer terme constatar que, des del punt de mira de reducció dels armaments, les proposicions franceses no semblen aproximar-nos gaire de l'objecte, ja que es limiten a establir condicions prèvies a tota reducció d'armaments, de part de França. La discussió d'aquestes condicions transformarien necessàriament aquesta Conferència, en una Conferència preparatòria d'una Conferència del Desarmament, la qual demanaria probablement no menys temps que la Comissió Preparatòria. És necessari considerar que aquestes proposicions són el desenvolupament i la materialització del que s'anomena Protocol de Ginebra, que ha estat a l'ordre del dia de la Societat de les Nacions durant set anys, i que ha suscitat tantes discussions que no han portat a cap solució. Res no ens permet de creure que aquest Protocol, portat fins a les últimes conseqüències lògiques, reuneixi ara més vots que abans. El que se'n se-

guirà és la discussió de la creació d'un nou organisme internacional de poder molt extens, cosa que portarà com a conseqüència la discussió de la creació d'un nou estatut i de noves regles concernents a la utilització de l'exèrcit internacional i la definició de l'agressor; en resum, això significarà el desencadenament de totes les qüestions debatudes sense èxit des de fa deu anys en el si de la Societat de les Nacions, amb l'addició de noves qüestions encara més complexes. Bastarà recordar que fins ara, si jo no m'equivoco, no existeix cap interpretació exacta i reconeguda per tots els membres de la Societat de les Nacions de l'article 16 i d'altres articles del Pacte i dels anexos de 1921.

"Posar-se a aquesta tasca, amb les evidents conjectures d'antagonismes universals en tots els dominis de la política i de l'economia mundial, significaria a l'hora present una reculada capaç de diferir l'estudi del problema del desarmament de molts anys o desenes d'anys.

"No obstant, les proposicions franceses ens interessen, abans de tot, com ja he dit, des del punt de mira de llur aptitud per a crear la seguretat contra la guerra i jo em permetré d'aturar-me, sobre aquest punt, una mica més llargament.

"Quina és l'essència de les proposicions de la Delegació Francesa? Aquesta Delegació ens proposa la creació d'un nou exèrcit compost de cert nombre d'avions de borbardeig, disseminats pel món o concentrats en un sol lloc, així com d'efectius reservats a cada país per a un destí especial. Dit d'altra manera: es crearia un exèrcit, posem per exemple, d'alguns centenars de milers d'homes convenientment equipats, el paper dels quals consistiria a ajudar els exèrcits de l'Estat que hauria estat reconegut com a víctima d'una agressió. L'Estat que es prepara a atacar-ne un altre haurà de comptar prèviament, no solament les forces del seu rival immediat, sinó també aquelles forces de les quals jo acabo de parlar, de l'aliada, per dir-ho així, d'aquest rival. És que això significa que l'Estat que premedita l'agressió hi renunciarà necessàriament? No hem vist experiències amb les aliances i els exèrcits aliats, que mai no han ofert garanties contra una agressió? Molts Estats han hagut, en el passat, de plantejar-se l'eventualitat d'una guerra amb més d'un país i aquesta perspectiva no els ha distret de la persecució de llurs designis bèl·lics. S'asseguren el concurs d'aliats o bé estableixen un programa de llur armament, tot considerant les forces eventuals dels adver-

saris amb els quals hauran d'enfrontar-se. En el cas que ens ocupa, l'agressor no tindrà altra dificultat que fer entrar en els seus càlculs la força de l'exèrcit internacional.

"Per altra banda aquest exèrcit internacional seria necessàriament poc nombrós. Àdhuc els països més pròxims al conflicte, no estarien molt disposats, llevat de casos molt especials, a mobilitzar grans forces per prendre part en una guerra que no els concerniria directament; i això sobretot en el cas en què existiria discussió entre ells i el país que estarien obligats a socórrer. Admetem ara que un Estat potent capaç, en temps de guerra, de posar en línia un exèrcit de diversos milions d'homes, ataqui un Estat que li sigui molt inferior en potència. És absolutament evident que alguns centenars de milers d'homes de més, posats al costat del país més feble no poden tenir importància decisiva, i resultarà que l'exèrcit internacional, lluny d'estar en situació de prevenir l'agressió, no podrà ni tan sols garantir l'èxit del país que defensi contra l'agressor.

"Però això no és tot. On són les garanties que aquest exèrcit internacional serà veritablement llançat a l'acció i que ho serà en el temps oportú, abans que el més feble en el conflicte sigui

definitivament esclafat? On són les garanties que l'agressor serà veritablement descobert i que serà descobert allà on realment es troba? Lluny d'ésser ocioses o teòriques aquestes preguntes estan dictades per la realitat de la vida internacional, que nosaltres tenim tots present a l'esperit. Admetem encara que sobre un punt del globus esclati un conflicte armat sense ocupar-nos de la qüestió de saber si ha estat oficialment batejat amb el nom de guerra o no. Serà necessari, en primer terme, determinar l'agressió i la defensa, i veure si els tractats i obligacions que lliguen les parts en causa, han estat violats o no. En la majoria dels casos aquesta tasca no és ni molt complexa ni molt difícil. Si es dóna a resoldre a un home del carrer, desposseït de tot sofisme, hi ha poques probabilitats que dubti a respondre a cap d'aquestes preguntes, i és probable que les respostes siguin precisament justes. Però quan s'esperen d'organismes internacionals i de govern, aquestes contestes no es troben seguidament, i resulta que hom ha d'adreçar apel·lacions, abjuracions i amenaces a les dues parts en causa. Jo esmento aquest exemple únicament per les necessitats de la meva argumentació i faig aquesta pregunta: Si un conflicte esclata, quines són les garanties que

un organisme internacional antic o nou, disposant de les forces de l'exèrcit internacional, podrà determinar l'agressor? Seria no obstant, difícil a aquest organisme de bombardejar simultàniament les dues parts, per a estar ben segur de ferir l'agressor. Quines són aquestes garanties que un nou organisme internacional, o un organisme existent, del qual s'hagués augmentat la força material, sabria i voldria veritablement utilitzar la seva força per defensar al més feble, per protegir aquell que es defensa contra aquell que ataca?"

. . . .

"Deixo de banda la qüestió de saber si es pot demanar a la Unió Soviètica que confiï la guarda de la seva seguretat i una part de les seves tropes a un organisme internacional del qual la immensa majoria consisteix en Estats que li són obertament hostils i que per hostilitat no mantenen relacions amb ella. Es pot esperar més aviat que els obrers i els pagesos de la Unió Soviètica, consideraran que la creació d'un exèrcit internacional no significaria, en les circumstàncies actuals, altra cosa que una amenaça per a llur país.

"Jo dec dir francament per aquesta raó, que del punt de mira de la seguretat contra la guer-

ra, per consegüent des del punt de mira dels Estats, les proposicions franceses ens inspiren seriosos dubtes.

"La Delegació soviètica dedueix d'aquest fet una convicció més forta encara i és que el sol camí segur i infal·lible que porta a la solució del problema de l'organització de la pau, del problema de la prevenció de les guerres, del problema de la seguretat per a tots els pobles, és la via que ella recomana: la via d'un desarmament total i general."

El cert és que entre l'utopia d'aquesta proposició soviètica i la possibilitat d'una superestructura política, d'uns Estats Units d'Europa, no hi ha terme mig. La solució francesa és una temptativa de resoldre el conflicte sense anar per cap dels dos camins. Reconeixem que França potser fa tot el que pot; però naturalment la seva proposició està destinada al fracàs, perquè França no pot oferir tot el que caldria oferir.

Car, com demanar als Estats poderosos d'Europa, a l'aristocràcia del poder europeu, que se sotmeti a una llei comuna, que es declari igual als petits pobles?

Són els petits pobles, els humils, que en l'ordre internacional han d'imposar llur voluntat,

com dintre de l'ordre individual són els ciutadans humils els que han abatut el poder de la noblesa i de les oligarquies en general.

ELS PARTITS POLITICS CATALANS I LA TENDENCIA EUROPEISTA

Dins el text del nostre estudi, ens hem abstingut de fer cap referència a la política interior catalana, perquè creiem que la doctrina i l'estratègia de la política exterior i europea de Catalunya han d'ésser comunes a tots els partits catalans, o almenys als pricipals. Però, en aquestes notes anexes al nostre estudi, ens sembla que és bo d'examinar quina és l'actitud de les diverses forces polítiques de Catalunya, enfront al problema, tal com l'hem plantejat.

Diguem, primer, que gairebé tots els partits polítics del catalanisme tenen un programa catalanista que no coincideix del tot amb les ambicions i ideals patriòtics de llurs militants. Per raons de tàctica, molts dels nostres partits han adoptat eufemismes que serveixen per a dir, d'una manera que es pugui entendre de dues maneres, alguna cosa que els sembla inhàbil de declarar francament. D'això resulta que l'examen dels programes oficials dels partits no dóna

una idea exacta de l'estat de la consciència nacional.

Cal situar-se fora dels partits, i prendre en bloc l'opinió catalana, per veure clar dins d'ella. Només quan hom ha vist clara aquesta opinió pública de Catalunya, pot arriscar-se a examinar la posició que adopten els programes oficials dels partits.

Doncs bé; nosaltres creiem que en tots els partits catalanistes, de cap a cap, hi ha la mateixa opinió general dels militants, respecte dels objectius finals de la lluita per l'alliberament de Catalunya. Sota els vels subtils o espessos de certs programes polítics catalanistes, sempre hi ha la realitat instintiva del *separatisme espiritual* dels catalans. El desig, més o menys formulat, de no prendre part en cap empresa imperial espanyola, és consubstancial amb l'instint de tot catalanista. Un catalanista es troba, per definició, *separat* de tot moviment espiritual *espanyolista.* Ara que, cada catalanista, en adscriure's al partit polític que tria, es vesteix amb les robes d'aquest partit, del qual usa la màscara en públic. Aquesta màscara reacciona sobre l'esperit del catalanista — ja que no sobre l'instint — i li arriba a fer *pensar* allò que ell mateix no *sent.*

Això dit, passem a examinar la posició dels

grans partits davant del nostre problema. Naturalment, els grups separatistes declarats, ells sols s'expliquen. Els d'ideologia comunista també, perquè la doctrina de Moscú sobre el dret dels pobles a la independència els dóna singulars comoditats d'acció. Però sectors enormes de l'opinió catalanista, des de la dreta de la Lliga fins a l'esquerra de l'Esquerra, passant per tots els intermitjos, i entre ells pels tan característics d'Acció Catalana, no troben en ells mateixos una explicació tan clara de llur posició. Tots aquests sectors polítics, que estan formats de catalanistes, amb tota l'ambició del mot, ostenten programes de partit en els quals, d'una manera més o menys franca, consta que els dits partits treballen per una *millor Espanya*. És clar que es declara emfàticament que aquesta "millor Espanya" és federal — o cosa semblant — que Catalunya ha d'ésser lliure dins de la Federació Ibèrica, i que l'ambició espiritual catalana no pot posar límits a ella mateixa. Però sempre s'exhibeix, com a mirallets o esquer, de cara a Madrid, que el *catalanisme* significa, al fons, *espanyolisme* de millor mena que el vell espanyolisme castellà.

Si prenem la Lliga, trobem que els seus Estatuts comencen amb la tan coneguda declara-

ció que diu que el partit treballa per a la consecució legal de l'*autonomia* dins de l'Estat Espanyol. Això no priva que dins de la Lliga hi hagi molts ferms *separatistes espirituals,* d'aquests que per res del món no voldrien fondre Catalunya en un esperit espanyol, fos el que fos. Però el programa de la Lliga admet perfectament aquesta fusió. Sobretot durant l'etapa col·laboracionista de Cambó, amb la campanya de l'*Espanya Gran* que dins del llibre *Per la Concòrdia* prengué una forma patètica i d'*ultimatum,* durant aquesta etapa, Cambó,— ho sap tothom — pretenia que el remei catalanista havia de fer renéixer Espanya, i explícitament deia que una Espanya més gran, amb un *ideal ibèric* (és a dir, una fallera especial de la península) havia de lligar Catalunya a l'empenta imperial d'aquest nou Estat de les Espanyes. És possible que Cambó, exiliat a França per voluntat pròpia, s'hagi tornat allí més internacionalista i menys *iberista* — que s'hagi allunyat d'Ortega Gasset, i s'hagi acostat més a Ginebra. Però els "lliguistes" de Barcelona, que segueixen marxant per la velocitat adquirida, en la direcció de 1922-23, no semblen haver modificat llurs concepcions de l'Espanya Gran. Ventosa, exportant, allà on encara la seva mercaderia és apreciada, els seus *stocks* de "sal-

dos" marca "Espanya Gran", no fa sinó continuar aquella història de la Lliga. Mentre aquesta "tàctica" no té per objecte altra cosa que facilitar l'acció exterior del catalanisme, res no haurem de dir-hi. Però si aquesta "tàctica" vol expressar, dins de Catalunya, el sentir d'un sector catalanista, ho haurem de trobar deplorable. Nosaltres, mentre no es provi el contrari, creurem que el veritable sentiment catalanista dels militants de la Lliga és oposat a la fusió de Catalunya dins d'un *ideal* espanyol. I gosem esperar que la Lliga trobarà manera hàbil de fer coexistir la seva "tàctica" amb una educació verament antiespanyolista (entengui's bé, *europeista*) dels seus seguidors.

Si passem a Acció Catalana i als partits catalanistes que composen l'Esquerra, trobem una ideologia molt menys "Espanya Gran", molt menys "ideal ibèric", però encara solidària amb "els pobles" d'Espanya, a través del liberalisme i del republicanisme. No obstant, com dels catanistes de la Lliga, podem dir d'aquests catalanistes d'esquerra que de solidaritat espiritual espanyola no en senten cap, i que de cap manera no voldrien fondre l'ànima de Catalunya dins d'una ànima *espanyola*. Però la "tàctica" mana.

En un home tan sincer com el President Macià, el sentiment traspua a través de la política, i quan ell parla de les relacions de Catalunya amb els pobles d'Espanya és visible que no és refereix mai a cap mena de fusió dins d'un ideal comú d'imperialisme de gran Estat, sinó, a tot estirar, a una collaboració de veïns ben avinguts, cadascun a casa seva. Altres homes de l'Esquerra i d'Acció Catalana es manifesten com ell. Però el pensament oficial dels esquerrans catalanistes és ibèric, i només vagament internacionalista. El republicà català no és educat de cara a Europa. Esperem que ho sigui ben aviat.

Així, resumint, trobem que instintivament, el *catalanista* no vol l'*ideal ibèric,* ni res que s'assembli a un Gran Estat Espanyol, fos de nou, incloent Catalunya, dins d'ell. Per aquest costat, el problema que el nostre llibre planteja ens sembla fàcil de resoldre pel *catalanista.* Però trobem també que els *partits catalanistes,* no sols no s'han plantejat el nostre problema, sinó que per ara semblen ignorar-lo, i fins actuen o parlen del tot contra d'ell, girant l'espatlla a Europa i no referint-se mai a altra collaboració federativa posible que la ibèrica, com si el món fos tot dins de la Península. Sembla que fóra

temps que els nostres partits evolucionessin, i que cerquessin dins de l'europeisme la solució lògica del catalanisme—del catalanisme satisfactori per a l'instint del catalanista.

TAULA

Pàg.
DISCUSSIO PRELIMINAR 7
CATALUNYA AMB EUROPA.
I.—La pau, primer ideal polític d'Europa. Catalunya per la pau 17
II.—El recte camí de la pau 21
III.—La fal·làcia del desarmament dels Estats 25
IV.—Enervament de la Societat de les Nacions 35
V.—Marxa dels pobles cap al Super-Estat. 43
VI.—Un gran Estat a deshora 51
VII.—Els petits pobles. 59
VIII.—El Estats Units d'Europa 69
ANEXOS.
La proposició francesa a la Conferència del Desarmament. 89
Els partits polítics catalans i la tendència europeista 113

Secció d'Arts Gràfiques
de la Llibreria Popular,
Ros d'Olano, 20, Barcelona

LES EDICIONS DE L'ARC DE BARÀ

BIBLIOTECA D'ESTUDIS SOCIALS I POLITICS

Volums apareguts:

I. M. Gorki. — *Lenin. — El Pagès Rus.* Traducció de Ventura Gassol i J. Carner-Ribalta.

II. Evzen Stern. — *Masaryk.* Traducció de Ramon Fabregat.

III. K. Marx i F. Engels. — *Manifest del Partit Comunista.* Trad. d'E. Granier-Barrera.— Introducció de M. Serra i Moret.

IV. Lenín, Stalín i Bukharin. — *El Comunisme i la qüestió nacional i colonial.* Traducció i Introducció de Jordi Arquer.

V. M. Carrasco i Formiguera. — *El Pacte de San Sebastián.*

VI. J. Carner-Ribalta. — *Francesc Macià.*

VII. M. Rubió i Tudurí i N. Mart. — *Catalunya amb Europa. Més enllà del Separatisme.*

Sortiran successivament:

Diego Ruiz. — *Gorky contra Tolstoi; Lenin contra Trotsky.*

Plekhanov. — *Anarquisme i Socialisme.* Introducció d'Andreu Nin.

Ramon Fabregat. — *La qüestió flamingand.*

K. Liebknecht. — *Lletres del front i de la presó.*

Joan Peiró. — *El Sindicalisme a Catalunya.*

M. Serra i Moret. — *Socialisme.*

Proudhon. — *Què és la propietat?*

Josep Esglés. — *Anarquisme.*

Broukhere i d'altres. — *Vandervelde.*

A. Tona i Nadalmai. — *La Revolució Mexicana.*

F. Engels. — *Socialisme utòpic i socialisme científic.* Introducció de J. Xirau.

K. Marx. — *Crítica del Programa de Gotha.* Introducció de Joaquim Maurín.

K. Marx. — *El Capital.* (Resum de G. Deville).

I altres de Marx, Lenín, Liebknecht, Rosa Luxemburg, Trotsky, Sorel, Jaurè, Lafargue, etc.

PETITA COL-LECCIO D'OPUSCLES

Diego Ruiz. — *L'ànima de Ferrer.*

Jean Jaurès. — *Discurs a la Joventut.*

Léon Blum. — *Per a ésser Socialista.*

Sortiran successivament:

Jules Guesde. — *El Col·lectivisme.*

Friedrich Engels. — *Principis del Comunisme.*

Jean Jaurè. — *Un Discurs.*

Ch. Rappoport. — *Compendi del Comunisme;* i d'altres.

G. C. - Salmeron, 104

DIEGO RUIZ. — *Gorky contra Tolstoi; Lenin contra Trotsky.*

K. LIEBKNECHT. — *Lletres del front i de la presó.*

PLEKHANOV.—*Anarquisme i Socialisme.* Introducció d'A. Nin.

F. ENGELS. — *Socialisme utòpic i Socialisme científic.* Introducció de Josep Xirau.

R. FABREGAT.—*La qüestió flamingand.*

K. MARX.—*Crítica del Programa de Gotha.* Introducció de Joaquim Maurín.

M. SERRA I MORET.—*Socialisme.*

JOAN PEIRÓ. — *El Sindicalisme a Catalunya.*

PROUDHON. — *Què és la propietat?*

JOSEP ESGLÉS. — *Anarquisme.*

BROUKHERE i d'altres. — *Vandervelde.*

A. TONA I MADALMAI.—*La Revolució Mexicana.*

I altres de Marx, Engels, Lenín, Trotsky, Liebknecht, Rosa Luxemburg, Sorel, Jaurès, Lafargue, etc.

PETITA COL·LECCIO D'OPUSCLES

Han aparegut:

JEAN JAURÈS. — *Discurs a la Joventut.*

LÉON BLUM. — *Per a ésser Socialista.*

Sortiran successivament:

DIEGO RUIZ. — *L'ànima de Ferrer.*

CH. RAPPOPORT. — *Compendi del Comunisme.*

JULES GUESDE. — *El Collectivisme.*

FRIEDRICH ENGELS. — *Principis del Comunisme.*

JEAN JAURÈS. — *Un Discurs.*
I d'altres.

PREU: 2 PTES.